



# HÀ NỘI MỚI

NĂM THỨ 68  
SỐ 7 (BỘ MỚI - 97)  
THỨ BẢY 15-2-2025

CƠ QUAN CỦA THÀNH ỦY ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM THÀNH PHỐ HÀ NỘI  
TIẾNG NÓI CỦA ĐẢNG BỘ, CHÍNH QUYỀN VÀ NHÂN DÂN THỦ ĐÔ

*Cuối tuần*  
Ấn phẩm của Báo **Hà Nội Mới**

## NỖ LỰC XÂY DỰNG HÌNH ẢNH LỄ HỘI ẤN TƯỢNG, VĂN MINH

XEM TRANG 2-3-4



Khai mạc Lễ hội chùa Hương năm 2025.

Ảnh: Xuân Trán

“Đi đến cùng của truyền thống sẽ bắt gặp hiện đại”



TRANG 5

Náo nức hội tồng quân mùa xuân



TRANG 6

Sân khấu Hà Nội nhộn nhịp vào xuân



TRANG 8

Cảm hứng nghệ thuật từ yoga



TRANG 9

Một cánh đào phai



TRANG 11

Giữ gìn bản sắc và phát triển kinh tế vùng cao



TRANG 14

À NỘI TẬP VĂN

Khu vườn xuân của mẹ

TRANG 10



GÓC NHÌN VĂN HÓA

“Một điều nhịn, chín điều lành”

MAILÂM

**D**ịp Tết Nguyên đán Ất Tỵ vừa qua, tôi có dịp chờ anh bạn đang sinh sống ở một nước Đông Âu về quê đón Tết. Nhìn đường sá, phương tiện đi lại, anh bạn lắc đầu nói có cho tiền cũng chẳng dám lái xe. Thế nhưng, sau một hồi chứng kiến cảnh xe của chúng tôi bị tạt đầu, độ kiên nhẫn cũng có vẻ tới hạn, anh bèn cầu nhậu: “Ồ bên kia là tôi mở cửa xe ra quạt cho một trận rồi đấy”.

Tôi cười: “Đặc thù giao thông mình vậy, thôi thì một điều nhịn, chín điều lành”. Sau khi thấy bạn đã có phần “hạ hỏa”, tôi mới nói: “Tôi đã xem nhiều clip bên phương Tây các ông rôi. Khi xảy ra tình huống nguy hiểm, thậm chí là đã va chạm giao thông, các ông có thể xuống xe to tiếng với nhau nhưng người sai thường biết lỗi và xin lỗi. Nếu không tự giải quyết (Xem tiếp trang 4)

# GIA TĂNG GIÁ TRỊ ĐIỂM ĐẾN, TẠO SỨC HÚT VỀ DU LỊCH

MỘC THANH

Đến thời điểm này, hàng loạt lễ hội lớn Xuân Ất Ty 2025 đã lần lượt khai màn, mang đến nhiều cảm xúc cho người dân và du khách. Với nhiều chuyển biến tích cực trong công tác quản lý, các lễ hội không chỉ làm tốt nhiệm vụ bảo tồn những nét văn hóa truyền thống đặc sắc, mà còn góp phần gia tăng giá trị điểm đến, tạo sức hút về du lịch.

## Mới mẻ và văn minh hơn

Đánh giá từ Cục Văn hóa cơ sở (Bộ VH,TT&DL) cho biết, công tác quản lý và tổ chức lễ hội tại các địa phương ngày càng đi vào nền nếp. Nhiều “điểm nóng” đã dần hạ nhiệt, đẩy lùi tiêu cực, đặc biệt tại các lễ hội lớn như chùa Hương, hội Lim, hội Gióng đền Sóc, Lễ hội khai ấn đền Trần... Có được chuyển biến này nhờ hàng loạt giải pháp đảm bảo an toàn, lành mạnh, văn minh lễ hội đã được chính quyền các địa phương, Ban quản lý di tích, Ban tổ chức lễ hội triển khai nghiêm túc theo quy định tại Nghị định số 110/2018/NĐ-CP ngày 29-8-2018 của Chính phủ quy định về quản lý và tổ chức lễ hội.

Tại chùa Hương, một diện mạo văn minh, ấn tượng không chỉ “ghi điểm” đối với hàng vạn du khách mà còn khẳng định nỗ lực tạo sức hút trên nền tảng những giá trị văn hóa truyền thống. Ông Bùi Văn Triều, Trưởng ban Quản lý Khu di tích và thắng cảnh Hương Sơn cho biết: Lễ hội chùa Hương năm 2025 có chủ đề “Lễ hội chùa Hương - điểm đến du lịch, văn hóa truyền thống Việt”, diễn ra trong 3 tháng (từ ngày 3-2 đến hết ngày 1-5-2025). Điểm nổi bật là những đổi mới trong công tác tổ chức, với mục tiêu khẳng định chùa Hương là điểm đến du lịch, văn hóa truyền thống của người Việt. Từ chủ đề này, Ban tổ chức lễ hội đã xây dựng “Tuần lễ Văn hóa Du lịch truyền thống” nhằm tôn vinh các giá trị di sản văn hóa phi vật thể, nghệ thuật dân gian truyền thống, kết hợp cùng với các trò chơi dân gian... góp phần bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa của lễ hội, tạo sức thu hút với du khách thập phương.

Các bến, bãi đỗ xe được quy hoạch chặt chẽ, đảm bảo chất lượng dịch vụ và giá cả theo quy định. Công tác quản lý an ninh trật tự, an toàn giao thông, phòng cháy chữa cháy được siết chặt, đảm bảo môi trường lễ hội an toàn và thân thiện. “Ban quản lý di tích nỗ lực nhằm đảm bảo các yêu cầu về phòng chống cháy nổ và vệ sinh môi trường trên dòng suối Yên. Hợp tác xã Dịch vụ du lịch chùa Hương được giao nhiệm vụ xây dựng phương án đưa công nghệ số



Chương trình nghệ thuật tại Lễ hội Gò Đống Đa năm 2025 được thực hiện theo hình thức bán thực cảnh kết hợp công nghệ 3D mapping.

Ảnh: Xuân Trần

vào quản lý, sử dụng mã QR để đánh giá sự hài lòng của du khách cũng như tiếp nhận ý kiến phản ánh, từ đó có những điều chỉnh kịp thời. Đặc biệt, đối với những trường hợp làm phiền du khách, vòi vĩnh hay có các hành vi không chuẩn mực, Ban quản lý di tích, Ban tổ chức lễ hội sẽ nhắc nhở, xử lý nghiêm” - ông Bùi Văn Triều chia sẻ.

Ghi nhận những chuyển biến tích cực tại lễ hội trọng điểm này, Phó Giám đốc Sở Văn hóa - Thể thao Hà Nội Phạm Xuân Tài nhấn mạnh, công tác quản lý và tổ chức lễ hội chùa Hương năm nay có nhiều chuyển biến tích cực. Công tác tuyên truyền về giá trị lịch sử văn hóa của di tích, lễ hội được tập trung, đặc biệt chú trọng tuyên truyền thực hiện Quy tắc ứng xử, đẩy lùi mê tín dị đoan; phân luồng giao thông, trang trí cảnh quan, vệ sinh môi trường nhiều chuyển biến rõ nét...

So với cùng thời điểm năm ngoái, lượng du khách thập phương về du xuân trải hội chùa Hương có vãng hơn. Tuy nhiên, trong những ngày tới, đặc biệt trong dịp cuối tuần, dự kiến lượng khách sẽ tăng cao. “Công tác phục vụ, chất lượng dịch vụ cũng được nâng cao. Số lượng đò thuyền phục vụ du khách năm nay khoảng 4.000 chiếc, chúng tôi cam kết đảm bảo an toàn tuyệt đối cho du khách, kể cả trong những ngày cao điểm, lượng khách lên tới 60.000 - 70.000 người...” - ông Triều cho biết.

Cùng với lễ hội chùa Hương, một trong

những điểm đến lễ hội được đánh giá có diện mạo khởi sắc là hội Gò Đống Đa. Lễ kỷ niệm 236 năm chiến thắng Ngọc Hồi - Đống Đa năm nay có diện mạo mới mẻ, với điểm nhấn là chương trình nghệ thuật “Đống Đa - Sử vàng lưu danh - Tương lai vững bước” được thực hiện theo hình thức bán thực cảnh kết hợp công nghệ 3D mapping hiện đại. Không chỉ là không gian tôn vinh những giá trị truyền thống, tri ân các bậc tiền nhân, diện mạo mới mẻ đã đưa hội Gò Đống Đa thực sự trở thành một điểm đến ấn tượng, văn minh, thu hút du khách.

## Tôn vinh truyền thống, đẩy lùi tiêu cực

Chuyển biến rõ nét trong bức tranh lễ hội những năm gần đây là yếu tố bản sắc văn hóa truyền thống ngày càng được tôn vinh, lan tỏa. Đến với Lễ hội làng Triều Khúc (mùng 9 đến 12 tháng Giêng), du khách không khỏi thích thú với hình ảnh các chàng trai gái múa “con đĩ đánh bông”. Điệu múa đánh bông cực phóng khoáng, dứt khoát mạnh mẽ nhưng cũng rất mềm mại, linh hoạt, là nét văn hóa truyền thống không đâu có được. “Con đĩ đánh bông” là một trong 10 điệu múa dân gian xưa của đất Thăng Long. Bởi vậy, hội làng Triều Khúc được đánh giá là vẫn giữ được nét nguyên sơ nhất của lễ hội truyền thống, mang cốt cách, nét đẹp tâm linh của Thủ đô ngàn năm văn hiến.

Cũng là “điểm hẹn” thú vị dịp đầu xuân, Lễ hội đền Sái (xã Thụy Lâm, huyện Đông Anh) đã thu hút hàng vạn người dân địa phương và du khách tìm về để được sống trong bầu không khí đặc sắc. “Linh hồn” của lễ hội là tục “rước vua giả”. Trong âm thanh hò reo phấn khích, cả ngàn người dân và du khách vây quanh và đi theo kiệu rước vua, chúa và vòng lọng rước quan. Tục “rước vua giả” đặc sắc được tái hiện sinh động nhằm tưởng nhớ vua An Dương Vương xây thành Cổ Loa năm xưa. Đoàn người gồm nhân dân địa phương và đại biểu, du khách theo đoàn rước từ đình làng Thụy Lôi về đền Sái, quãng đường khoảng đôi ba cây số đầy ắp thanh âm náo nhiệt, cảm xúc phấn chấn đầu xuân.

Tại Nam Định, Lễ hội Khai ấn đền Trần 2025 cũng là một điểm đến thu hút dịp đầu xuân ở miền Bắc. Theo Ban quản lý di tích đền Trần - chùa Tháp, việc tổ chức Lễ khai ấn đền Trần không chỉ mang đậm giá trị văn hóa truyền thống, yếu tố tâm linh mà còn mang tính giáo dục lịch sử sâu sắc, thể hiện đạo lý uống nước nhớ nguồn của dân tộc. Chương trình lễ hội bao gồm phần nghi lễ trang trọng và phần hội sôi động, đậm bản sắc văn hóa truyền thống, trọng tâm là các hoạt động như Lễ rước kiệu Ngọc Lộ; lễ rước nước, tế cá; nghi lễ dâng hương, rước kiệu ấn và khai ấn...

Bên cạnh những chuyển biến tích cực, vẫn xuất hiện những hình ảnh đám đông

tranh cướp lộc tại một số lễ hội. Tâm điểm gây chú ý năm nay lại tập trung ở những lễ hội mang thông điệp, niềm tin gửi gắm qua các nghi lễ cầu may như cầu sinh được con trai tại Lễ hội Đúc Bụt (thôn Phù Liễn, xã Đồng Tĩnh, huyện Tam Dương, tỉnh Vĩnh Phúc); Lễ hội Đả cầu cướp phết (xã Bàn Giản, huyện Lập Thạch, Vĩnh Phúc); Lễ hội Giăng bông (xã Trung Hà, huyện Yên Lạc, tỉnh Vĩnh Phúc). Ghi nhận chung tại các lễ hội này là tình trạng những đám đông chen lấn, xô đẩy dễ tranh lộc, cầu may.

Tại Hội phết Hiền Quan (diễn ra ngày 12-13 tháng Giêng), sau 7 năm không đánh phết, người dân địa phương tiếc nuối bởi phần tạo nên linh hồn, bản sắc riêng trong lễ hội đã không được tổ chức. Người Hiền Quan vốn xem lễ hội là ngày Tết riêng của mình nhưng không có đánh phết, không khí lễ hội Hiền Quan trầm lắng hơn hẳn. “Dù lễ hội có nhiều phần, phần nào cũng mang đậm bản sắc văn hóa truyền thống nhưng với dân Hiền Quan, có lễ phần được mong chờ nhất chính là đánh phết. Để đảm bảo an toàn, văn minh, nhiều năm nay lễ hội đã không có phần này, những người con quê hương vô cùng tiếc nuối, nhiều người không về quê dự hội nữa” - ông Bùi Phúc Khánh, bậc cao niên quê gốc Hiền Quan bày tỏ.

Để chuẩn bị cho Lễ hội phết Hiền Quan 2025, từ cuối năm 2024, Sở VH,TT&DL tỉnh Phú Thọ phối hợp với UBND huyện Tam Nông tổ chức Hội thảo khoa học “Lễ hội phết Hiền Quan - Nhận thức, giá trị và giải pháp quản lý, tổ chức”. Các chuyên gia, nhà quản lý khẳng định, không cần bàn cãi về giá trị truyền thống của Hội phết, thế nhưng cái khó ở chỗ tìm ra giải pháp cho màn tranh cướp phết đảm bảo an toàn.

Bài toán ở Hiền Quan cũng từng đặt ra ở nhiều lễ hội và trước khi những “đáp án” hài hòa được đưa ra đã có nhiều cân nhắc từ chính quyền địa phương, nhà quản lý và các chuyên gia. Dự luận hẳn chưa quên những hình ảnh hỗn loạn từng xảy ra với Hội Gióng đền Sóc, Lễ hội đền Trần (Nam Định)... Để có được đáp án cuối cùng, Ban tổ chức Hội Gióng đền Sóc tìm đến giải pháp tán lộc hoa tre cho dân làng và du khách, xóa bỏ điểm nóng cướp lộc hoa tre. Lễ khai ấn đền Trần chuyên thời gian khai ấn sang sớm ngày Rằm tháng Giêng cũng đã khắc phục tình trạng xô đẩy, giẫm đạp cướp ấn trong đêm.

Phát huy những giá trị truyền thống, tạo nên hình ảnh đẹp và ấn tượng tại các lễ hội cũng chính là mục đích hướng đến, để mỗi lễ hội trở thành một điểm đến giàu sức thu hút với du khách thập phương. ■

# Chủ động đổi mới, nâng cao chất lượng tổ chức, quản lý

TÂM THỦY thực hiện

**Những năm gần đây, việc tổ chức lễ hội ở nhiều địa phương, trong đó có Hà Nội đã dần đi vào nề nếp nhờ sự vào cuộc của cả hệ thống chính trị và nhân dân. Dưới đây là một số ý kiến chia sẻ kinh nghiệm, kiến giải những giải pháp cần tiếp tục quan tâm trong thời gian tới.**

Bà Phạm Thị Diễm, Phó Chủ tịch UBND quận Ba Đình:

## Triển khai đồng bộ nhiều giải pháp

Nhiều năm qua, công tác quản lý nhà nước về tổ chức lễ hội trên địa bàn quận Ba Đình luôn nhận được sự quan tâm đặc biệt của cấp ủy, chính quyền và triển khai chủ động với các kế hoạch cụ thể, khoa học, bài bản.

Trên địa bàn quận Ba Đình hiện có 31 di tích đã và đang được tu bổ, tôn tạo bằng nguồn ngân sách nhà nước và nguồn vốn xã hội hóa. Đối với công tác quản lý di tích, UBND quận đã chỉ đạo việc thực hiện kiện toàn các Ban quản lý di tích; phân công nhiệm vụ và có quy chế để các ban quản lý di tích hoạt động một cách bài bản, khoa học. Công tác phòng, chống cháy nổ tại các di tích được quận đặc biệt quan tâm, thường xuyên tổ chức các đợt tập huấn, kiểm tra bảo đảm cho các lễ hội diễn ra an toàn, văn minh.

Về công tác tổ chức lễ hội, trên địa bàn quận hiện có 56 lễ hội được tổ chức hằng năm. Những năm qua, quận đã tiến hành khôi phục 7 lễ hội đã bị mai một từ cách đây 70 - 80 năm như Lễ hội đền Núi Sưa, Lễ hội đền Quán Thánh hay Lễ hội Thập tam trại... Trong số 56 lễ hội trên địa bàn, có 11 lễ hội được nâng cấp lên thành lễ hội cấp quận, qua đó góp phần lan tỏa các giá trị văn hóa đặc sắc, giúp người dân thêm hiểu, thêm yêu và tự hào về vùng đất Ba Đình.

Năm 2025, các lễ hội trên địa bàn quận Ba Đình được tổ chức theo đúng các quy định của Trung ương và Thành phố trong đó phải kể đến việc thực hiện “Bộ tiêu chí về môi trường văn hóa trong lễ hội truyền thống” của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch. Ngay khi Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch ban

hành Bộ tiêu chí vào tháng 8-2023, quận đã tổ chức tập huấn đến các ban quản lý di tích. Tháng 1-2025, trước khi bắt đầu mùa lễ hội năm nay, UBND quận cũng tổ chức cho các ban quản

lý di tích của 14 phường và 54 di tích lịch sử - văn hóa ký cam kết tổ chức lễ hội theo đúng quy định của Bộ tiêu chí này. Nhờ triển khai đồng bộ nhiều giải pháp nên việc quản lý, tổ chức lễ hội trên địa bàn quận Ba Đình nay đã trở thành truyền thống tốt đẹp và đi vào nề nếp, qua đó khơi gợi tinh thần đoàn kết của nhân dân để tạo nên mùa lễ hội an toàn, văn minh.



PGS.TS Trần Thị An, Chủ tịch Hội Văn nghệ dân gian Hà Nội:

## Cần có những phương thức giáo dục và tuyên truyền hiệu quả



Hà Nội là một trong những địa phương có số lượng lễ hội lớn nhất cả nước, với gần 1.500 lễ hội được tổ chức hằng năm. Diễn ra trong không gian thiêng, thời gian thiêng, lễ hội tạo nên sự cộng mệnh, cộng cảm giữa những người tham gia và tính thiêng của lễ hội. Qua việc tham gia vào các lễ hội truyền thống, người Hà Nội thể hiện niềm tin vào sức mạnh thiêng liêng của mảnh đất quê hương, sự tôn kính đối với tổ tiên và khát vọng xây dựng cộng đồng đoàn kết. Vì thế, lễ hội không chỉ là một điểm tựa tâm linh mà còn là cơ hội để mỗi người hòa mình vào cộng đồng và tìm lại

sự thư thái, giảm bớt căng thẳng của cuộc sống thường nhật.

Hiện nay, việc đổi mới tổ chức lễ hội ở Hà Nội đang gặp không ít khó khăn. Khó khăn lớn nhất là làm sao hài hòa giữa tính thiêng liêng của lễ hội và yếu tố thể tục trong hoạt động tổ chức. Cùng với đó, việc truyền tải những lớp nghĩa văn hóa sâu sắc đã được tích tụ qua bao thế hệ đến người tham gia lễ hội vẫn còn là một thách thức. Bên cạnh đó, những hành vi gây ô nhiễm môi trường như tiếng ồn và rác thải cũng là vấn đề đáng lo ngại. Việc xả rác bừa bãi hay làm mất trật tự tại các khu vực lễ hội không chỉ ảnh hưởng đến không khí trang nghiêm mà còn tác động tiêu cực đến hình ảnh và bản sắc của lễ hội.

Để tạo dựng một môi trường văn hóa trong lễ hội, cần có những phương thức

giáo dục và tuyên truyền hiệu quả, giúp người tham gia lễ hội hiểu rõ và tôn trọng giá trị văn hóa, cũng như những quy tắc ứng xử cần thiết. Bên cạnh đó, việc tổ chức lễ hội cần chú trọng vào việc duy trì các nghi thức truyền thống, đồng thời kết hợp với các hoạt động quản lý môi trường, như quy định về việc xả rác, giảm thiểu tiếng ồn... Các cơ quan chức năng cần phối hợp chặt chẽ để đảm bảo lễ hội diễn ra trong một không gian trang trọng và thanh tịnh, đồng thời ứng dụng công nghệ để giám sát và cải thiện công tác tổ chức. Việc tạo ra một môi trường lễ hội vừa trang nghiêm, vừa hiện đại và văn minh là rất quan trọng để những giá trị văn hóa truyền thống được bảo tồn và phát huy đúng cách.

Ông Bùi Minh Hoàng, Trưởng phòng Xây dựng Nếp sống văn hóa và Gia đình (Sở Văn hóa - Thể thao Hà Nội):

## Công nghệ giúp nâng cao hiệu quả quản lý và tổ chức lễ hội



Trong những năm gần đây, công tác quản lý lễ hội trên địa bàn thành phố Hà Nội đã có những chuyển biến rõ rệt. Năm 2024, thành phố có tổng số 1.661 lễ hội được đăng ký tổ chức. Năm 2025, có 1.504 lễ hội được đăng ký. Việc tổ chức lễ hội của các đơn vị từ cấp cơ sở đến quận, huyện, thị xã và công tác lãnh đạo, chỉ đạo của Thành ủy - HĐND - UBND thành phố cùng sự vào cuộc của Ủy ban Mặt trận Tổ quốc các cấp đã tạo nên những khí thế mới và những thành công bước đầu trong công tác quản lý lễ hội trên địa bàn.

Bên cạnh đó, việc áp dụng khoa học công

nghệ vào công tác quản lý cũng được áp dụng một cách mạnh mẽ và rộng khắp. Đó là việc lắp đặt hệ thống camera giám sát nhằm bảo đảm an ninh trật tự tại các di tích tổ chức lễ hội; hay áp dụng mã QR code để giới thiệu về di tích và các nhân vật được thờ phụng để khách thập phương và nhân dân dễ dàng tìm hiểu. Có thể nói, chưa bao giờ việc tiếp cận các thông tin về văn hóa - lịch sử lại dễ dàng, nhanh chóng và cụ thể như hiện nay.

Việc quản lý lượng khách cũng có những bước tiến dài. Trước đây, chúng ta gặp nhiều khó khăn trong công tác quản lý và khó có thể định lượng một cách cụ thể số lượng khách đến với các di tích, danh lam thắng cảnh, đặc biệt là các di tích và lễ hội diễn ra dài ngày, trong khuôn viên rộng lớn như Lễ

hội chùa Hương. Nhưng khi ứng dụng công nghệ hiện đại cùng các biện pháp quản lý Nhà nước đã mang lại hiệu quả rõ rệt và sự thành công trong công tác tổ chức lễ hội tại địa phương trong những năm gần đây.

Cùng với sự chủ động của Sở Văn hóa - Thể thao Hà Nội, các địa phương cũng có những cách làm sáng tạo trên nguyên tắc: Phấn lễ trang nghiêm, trọng thể, đúng nghi lễ truyền thống, không ít tập tục, nghi lễ được khôi phục và phát huy; còn phần hội cũng diễn ra linh hoạt, năng động, vui tươi, thể hiện sự đổi mới và đáp ứng nhu cầu thường lãm của nhân dân. Có thể nói, công tác tổ chức và quản lý lễ hội, công tác bảo tồn và phát huy giá trị di tích đã đến được với nhân dân, công chúng một cách tự nhiên, hiệu quả. ■

# Nowruz - hành trình gìn giữ lễ hội xuân 3.000 năm tuổi

QUỲNH DUONG

Theo các tài liệu lịch sử, Lễ hội Nowruz gắn liền với triều đại Achaemenid (550 - 330 TCN), khi các vị vua Ba Tư tiếp nhận công phẩm từ khắp đế chế vào dịp năm mới. Có một số truyền thuyết xung quanh nguồn gốc của Nowruz kể về Jamshid - một vị vua Ba Tư thần thoại - đã bay lên bầu trời trên một cỗ xe vào ngày đầu tiên của mùa xuân, mang đến một cảnh tượng choáng ngợp cho dân chúng và họ bắt đầu tổ chức lễ hội vào ngày này. Một phiên bản khác nói rằng, Jamshid đã được nhà tiên tri Zoroaster bày cho cách đánh bại Ahriman, nhân vật đại diện cho bóng tối và sự tai ương, chết chóc. Chiến thắng của Jamshid tượng trưng cho thắng lợi của cái thiện trước cái ác, mang hòa bình và thịnh vượng cho người dân.

Ngày nay, lễ hội không chỉ mang ý nghĩa tôn giáo mà còn là dịp để các gia đình sum họp, tưởng nhớ tổ tiên và đón chào những điều tốt đẹp. Hiện nay, Lễ hội Nowruz thường được tổ chức vào ngày xuân phân, bắt đầu từ ngày 21-3 tại hơn 15 quốc gia dọc theo Con đường tơ lụa cổ đại, từ Trung Đông đến Trung Á và cả các cộng đồng người Kurd, Afghanistan, Tajikistan... Trải dài suốt lịch sử hơn 3.000 năm, Nowruz không chỉ là một lễ hội đánh dấu sự kết thúc của một năm cũ, bắt đầu một năm mới mà còn là biểu tượng của sự hòa hợp, đoàn kết và tái sinh.

Khi bắt đầu Nowruz, các gia đình tiến hành dọn dẹp, trang hoàng nhà cửa để chào đón một năm mới tốt lành. Họ cũng coi lễ hội truyền thống này là dịp đoàn tụ với gia đình và bạn bè, nói với nhau những lời chúc tốt

**Bắt nguồn từ Hỏa giáo Ba Tư cổ đại, Lễ hội Nowruz đánh dấu sự khởi đầu của năm mới theo lịch Iran và ngày xuân phân ở Bắc bán cầu. Năm 2009, lễ hội này được Tổ chức Giáo dục, Khoa học và Văn hóa của Liên hợp quốc (UNESCO) ghi danh vào danh sách Di sản văn hóa phi vật thể của nhân loại nhờ giá trị tinh thần và sự kết nối cộng đồng.**



Trò chơi võ dê là một phần của lễ hội Nowruz.

đẹp và trao tặng những món quà có ý nghĩa. Một trong những phong tục mà các gia đình chú ý nhất là bàn thờ Haft Sin, đặt 7 vật phẩm bắt đầu bằng chữ "S" theo tiếng Ba Tư gồm: Sirkeh (Giấm - đại diện cho tuổi tác và sự kiên nhẫn); Sekke (Tiền xu - sự giàu có và thịnh vượng); Seer (Tỏi - mang tới lợi ích cho sức khỏe); Seeb (Táo - tượng trưng cho vẻ đẹp tự nhiên); Sabzeh (Lúa mì - biểu tượng của sự tái sinh, đổi mới và may mắn); Samanu (Bánh lúa mì - có ý nghĩa cho khả năng sinh sản và sự ngọt ngào của cuộc sống); Sumac (Quả mọng - tượng trưng cho mặt trời mọc và đánh dấu một ngày mới). Ngoài ra, bàn Haft Sin còn được trang trí với gương, nến, trứng sơn và sách thánh, phản ánh sự pha trộn giữa tín ngưỡng và văn hóa dân gian.

Trong suốt 13 ngày của

Nowruz, người dân ở các quốc gia tổ chức nhiều lễ hội ấn tượng như múa hát, đua ngựa, đấu vật. Ở Afghanistan, mọi người ăn Haft Mewa, một món tráng miệng với các loại trái cây khô, và chơi môn thể thao quốc gia Buzkashi. Các kỵ sĩ càn khéo léo điều khiển "chiến mã" của mình vượt qua những đồi thủ trong cuộc đua để tranh cướp một con dê (hoặc bê, cừu đã được giết mổ từ trước). Sau đó, họ ném chiến lợi phẩm vào vòng tròn của trò chơi như khung thành, được vẽ trên đất xoay quanh một trục gỗ để tính điểm. Buzkashi bởi thế còn bị gọi là trò "vồ dê". Theo truyền thống, Buzkashi có thể kéo dài vài ngày, nhưng ngày nay, thời gian của giải đấu đã được giới hạn lại. Nó là trò chơi đồng thời cũng được coi như môn thể thao làng quê, thu hút những kỵ sĩ giỏi nhất, khỏe và khéo léo nhất

lấn xả vào cuộc chơi theo cách chân thực như cách sống của họ.

Tại Iraq, Nowruz được tổ chức tung bừng tại nhiều cộng đồng dân cư song náo nhiệt nhất luôn là cộng đồng người Kurd ở thị trấn Akra thuộc miền Bắc đất nước. Người dân nơi đây đã chào đón năm mới bằng màn pháo hoa rực rỡ. Không chỉ vậy, họ còn dùng những ngọn đuốc thắp sáng ngọn núi Acre, tạo nên một cảnh quan vô cùng độc đáo.

Tuy nhiên, trước sự thay đổi của xã hội hiện đại, việc bảo tồn các phong tục truyền thống của lễ hội này đang trở thành thách thức dù UNESCO đã công nhận 21-3 là Ngày Quốc tế Nowruz để thúc đẩy các hoạt động văn hóa toàn cầu.

Theo nhận xét của các nhà văn hóa, sự du nhập của văn hóa phương Tây khiến giới trẻ dần xa rời phong tục. Ví dụ,

hiều người trẻ tại Iran ưa chuộng lễ Giáng sinh hơn Nowruz. Ngoài ra, tại các khu vực như Kurdistan hay Afghanistan, chiến tranh và di cư khiến việc tổ chức Nowruz trở nên khó khăn. Cộng đồng người Kurd hải ngoại dù vẫn giữ truyền thống nhưng thiếu không gian và nguồn lực để duy trì. Điều này dẫn đến nguy cơ biến mất của các nghi lễ cổ.

Hiện tại, nhiều quốc gia có Nowruz đã chú trọng tới công tác khôi phục và gìn giữ truyền thống của lễ hội, đồng thời coi đây như một nguồn lực để phát triển du lịch. Iran đã tích hợp Nowruz vào chương trình học, dạy học sinh cách chuẩn bị Haft Sin và ý nghĩa của từng món. Các video hướng dẫn gói bánh truyền thống hoặc trang trí Haft Sin lan tỏa mạnh trên TikTok và Instagram, thu hút giới trẻ. Chính phủ Iran cũng tài trợ để khuyến khích lễ hội đường phố, triển lãm nghệ thuật và thi đấu thể thao truyền thống trong 13 ngày Nowruz.

Kazakhstan tổ chức Nowruz với các trò chơi dân gian như Kokpar, một phiên bản "vồ dê", thu hút đông đảo du khách quốc tế. Người Kurd ở Iraq thắp đuốc trên núi Akre, kết hợp biểu tượng lửa với thông điệp hòa bình. Tại Tajikistan, chính phủ tài trợ cho các buổi biểu diễn thơ ca truyền thống trên truyền hình quốc gia.

Nowruz không chỉ là lễ hội của một nhóm quốc gia mà còn là di sản chung của nhân loại. Việc bảo tồn các phong tục truyền thống đòi hỏi sự nỗ lực từ các cộng đồng và chính phủ để góp phần tạo nên bức tranh văn hóa sống động, phong phú của thế giới hiện đại. ■

## "Một điều nhin, chín điều lành"

(Tiếp theo trang 1)

được với nhau thì gọi cơ quan chức năng đến xử lý theo quy định. Còn ở ta, đôi khi chỉ cần to tiếng (dù đúng) cũng có thể khiến mình bị "ăn đòn" vì tâm lý cậy quan hệ, quen biết. Thế mới có chuyện "đi tìm bố" "nổi tiếng cõi mạng" với câu nói rằng "mày có biết bố mày là ai không" đấy!".

"Nói có sách, mách có chứng". Dịp Tết vừa qua, trên mạng xã hội lan truyền không ít vụ xô xát, ẩu đả sau va chạm giao thông. Điển hình là ngày 22-1, tại địa phận xã Thạch Hòa, huyện Thạch Thất, một người đàn ông đã hành hung, gây thương tích cho một thanh niên sau khi xảy ra va chạm giao thông. Ngày 1-2, tại huyện Giao Thủy, Nam Định cũng xảy ra vụ việc hai anh em tấn công một

lái xe sau khi xảy ra va chạm giao thông. Ngày 10-2, tại ngõ 310 Nghi Tâm, phường Yên Phụ, quận Tây Hồ, một lái xe ô tô đã hành hung một người giao hàng tàn tật... Tất nhiên, các cơ quan chức năng đã lập tức vào cuộc tìm hiểu, xác minh và những người có hành vi sai trái đều lập tức ngoan ngoãn nhận lỗi và vui vẻ chấp nhận các mức phạt tương xứng với hành vi bột phát của mình. Thường thì những người có sai phạm thường biện minh cho hành động của mình là do áp lực cuộc sống, nóng nảy nên không thể kiểm soát hành động. Nghe thì có vẻ dễ cảm thông nhưng không thể chấp nhận kiểu ứng xử thiếu văn hóa, coi thường người khác và cộng đồng như vậy. Theo quy định của pháp luật, hành vi hành hung người

khác khi xảy ra va chạm giao thông có thể xem là cố ý gây thương tích hoặc gây tổn hại sức khỏe người khác, có thể bị phạt 5 - 8 triệu đồng, đồng thời phải trả chi phí khám, chữa bệnh cho nạn nhân. Nếu nghiêm trọng hơn, có thể bị truy cứu trách nhiệm hình sự về tội cố ý gây thương tích hoặc gây tổn hại sức khỏe người khác...

Nếu biết mức phạt nghiêm khắc nói trên, nhiều người sẽ phải cân nhắc trước khi "nổi nóng" hành hung người khác. Chắc chắn như vậy, bởi hình ảnh, thái độ hung hỏ, không coi ai ra gì của họ khi hành hung người khác thường được thay thế bằng sự ăn năn, hối lỗi sau khi bị cơ quan chức năng triệu tập tới để giải quyết mâu thuẫn. Có thể thấy, sự thiếu hiểu biết pháp luật là nguyên nhân chính dẫn tới

những vụ việc không đáng có. Ở chiều ngược lại, đôi khi cũng có "nạn nhân" hiểu biết quy định pháp luật, nên cứ khích bác, "mời" đối phương hành hung rồi quay clip làm bằng chứng. Đến khi "được vạ thì má cũng sưng", lợi đâu chưa thấy, đã thấy răng rụng, máu chảy. Bên thì bị đau, bên phải bồi thường, cả hai cùng thiệt.

Mùa lễ hội xuân mới chỉ bắt đầu và những tình huống va chạm có thể xảy ra, nhất là trong cảnh người xe chen chúc, là rất cao. Khi đó, bên cạnh trang bị kiến thức pháp luật, mỗi người cần có ý thức ứng xử văn minh, kiềm chế cái tôi, tránh để cái mồm, cái tay nhanh hơn cái não để rồi rước thiệt vào thân, như người xưa nói: "Một điều nhin, chín điều lành!".

MAI LÂM

# "Đi đến cùng của truyền thống sẽ bắt gặp hiện đại"

KHÁNH LINH

## Khởi nguồn từ những điều nhỏ bé

Lamphong Studio được thành lập vào năm 2015 bởi họa sĩ Lê Huy (sinh năm 1984, giảng viên Đại học Mỹ thuật Công nghiệp). Từ nhỏ, anh đã có niềm đam mê đặc biệt với đồ thủ công và thường dành hàng giờ tự tay làm những món đồ chơi nhỏ xinh cho riêng mình. Khi trưởng thành và theo học mỹ thuật, trong những chuyến ký họa thực tế, có cơ hội ghé thăm nhiều làng nghề truyền thống, anh thường bị cuốn hút bởi những sản phẩm nhỏ và tỉ mỉ.

Ước mơ về một xưởng sáng tạo đồ thủ công của anh đã được hình thành từ những trải nghiệm và những câu chuyện thời thơ ấu. Sau này, khi có cơ hội đi nhiều nơi và tham gia thiết kế, thực hiện các triển lãm "Những ngày Văn hóa Việt Nam" tại nước ngoài, anh nhận ra, quà tặng và đồ trang trí dân gian của mỗi quốc gia đều mang nét đặc trưng rất riêng. Chỉ cần thoáng nhìn người ta có thể nhận ra sản phẩm đó đến từ đâu, như búp bê Kokeshi của Nhật Bản, đồ gỗ Bali của Indonesia hay đồ bạc của Lào và Thái Lan... Tuy nhiên, anh nhận thấy Việt Nam vẫn còn thiếu những sản phẩm thủ công mang tính biểu tượng và chưa xây dựng được một hệ thống sản phẩm thủ công mang đặc trưng bản địa rõ ràng. Điều này thật đáng tiếc khi Việt Nam sở hữu một kho tàng quý giá về mỹ thuật, kiến trúc dân gian cùng vô số chất liệu truyền thống độc đáo và đặc sắc, đủ sức tạo nên những sản phẩm mang dấu ấn văn hóa riêng biệt.

Bắt nguồn từ niềm đam mê, họa sĩ Lê Huy ngẫu hứng thực hiện dự án con giáp đầu tiên với hình tượng Dê mang tên "Dê Cát Tường". Con dê được trang trí hoa văn "Cát Tường" của người Mông trên lưng đã đánh dấu bước khởi đầu cho hành trình sáng tạo mà anh và các cộng sự tại Lamphong Studio theo đuổi đến ngày hôm nay. Với những thiết kế nhỏ gọn, Lamphong Studio đã nỗ lực tạo ra các sản phẩm thủ công mang dấu ấn riêng, được hoàn thiện nhờ sự hỗ trợ của các nghệ nhân làng nghề truyền thống. Lamphong Studio ấp ủ mong muốn mang đến góc nhìn mới về đồ thủ công Việt Nam được thực hiện bởi những nhà thiết kế trẻ với tinh thần kế thừa truyền thống. Những sản phẩm

Tại Việt Nam, mỗi dịp Tết đến xuân về, hình ảnh các con giáp đại diện cho năm mới lại rộn ràng xuất hiện khắp nơi, từ tranh vẽ, đồ trang trí đến các sản phẩm thủ công. Bắt đầu từ một cơ duyên, các họa sĩ trẻ tại Lamphong Studio đã có hành trình 10 năm thực hiện dự án con giáp thường niên, sử dụng chất liệu dân gian, lấy cảm hứng từ truyền thống để kể câu chuyện của ngày hôm nay.



Lamphong Studio - nơi mọi người có thể cùng nhau sáng tạo những sản phẩm thủ công, lấy cảm hứng từ văn hóa dân gian truyền thống.

ấy không chỉ là vật phẩm trang trí mà còn là cầu nối đưa văn hóa truyền thống đến gần hơn với cuộc sống hiện đại.

## Chất liệu truyền thống, hình tượng mới

5 năm sau cuộc "gặp gỡ" với "Dê Cát Tường", họa sĩ Lê Huy bắt tay vào tác phẩm "Chuột Quả Gác". Ý tưởng hình thành sau một lần anh lắng nghe một người bạn gốc Huế kể say mê về quê hương và những giá trị văn hóa phi vật thể đang tồn tại dưới mỗi nếp nhà. Và "Chuột Quả Gác" đã ra đời dưới lớp sơn son thếp vàng, mang theo những giấc mơ và cảm hứng của anh về vùng đất cổ đô. Không dừng lại ở đó, anh tiếp tục phát triển tác phẩm thành bộ "Chuột Nhất Phẩm", lấy cảm hứng từ hệ thống hoa văn cách điệu từ bộ từ trên áo quan lại triều Nguyễn...

Năm 2021, khi dịch Covid-19 hoành hành, một chú "trâu hạt mít" cuộn tròn trên mõ trâu được cách điệu thành hình mái đình, mang tên "Nhân Ngưu" đã ra đời để chào mừng xuân Tân Sửu. Cái mõ thì to, con trâu thì nhỏ, sự ngược đời hoán đổi ấy lại rất thuyết phục trong câu chuyện mà họa sĩ kể: "Cái mõ,

một thứ phát ra âm thanh lộc cộc để biết cả đàn ở đâu, để những con trâu trong đàn đi theo con đầu đàn, thậm chí để phân biệt đàn trâu nhà này và trâu nhà khác. Nhà nào càng nhiều âm thanh của thứ lộc cộc ấy thì "cơ nghiệp" càng lớn. Bản thân tạo hình chiếc mõ, nó đã rất giống một con trâu rồi. Cách điệu một chút, sẽ thành một mái đình có hai đầu vút cong... Hơn nữa, cuối cùng, ai cũng tự tìm kiếm cho mình một chữ Nhân!".

Năm 2022, Hà Nội tiếp tục trải qua những tháng ngày giãn cách vì dịch Covid-19. Bản thân Lê Huy cũng rơi vào cảnh "mắc kẹt" khi khu vực anh ở bị phong tỏa. Một mình trong xưởng, anh sống chậm rãi từng ngày, làm đất, uống trà, thực hành nghệ thuật như cuộc sống vốn vẫn diễn ra như vậy. "Năm 2022 là một năm đầy khó khăn, nên tôi muốn tạo hình một chú hổ con mũm mĩm, má phính, mắt híp, tràn đầy hạnh phúc với bông hoa sen trên tay. Nếu nhìn từ phía sau, chú hổ mang hình dáng như củ lạc, một thực phẩm quen thuộc, gắn bó với đời sống người Việt. Với tạo hình này, tôi cũng muốn mượn chữ "Lạc" - biểu tượng cho niềm vui - để gửi gắm vào tác phẩm "Nhâm Nhi Dân" - anh chia sẻ.

Qua từng năm, 2023 với tác phẩm "Đại Cat" (không phải là một chú mèo "không lồ" mà là một con cá chép lớn, loài vật luôn gắn liền với mèo), "Miu Cầu" (Lão mèo đang ngồi thiền, tay kết ấn, trên thân có mây lửa và trong lòng là vàng lá lừng lơ rơi trên cơ thể trong suốt). Năm 2024 với "5 con rồng" đủ trạng thái, biểu cảm của con người: Bình thản, hạnh phúc, ngủ, ngáp, làm dáng hay khóc nhe... cùng "Long'story" - Truyện của Rồng từ sự tích "Trăm trứng nở trăm con". Tất cả đều được Lamphong Studio thực hiện với niềm yêu, cảm hứng từ văn hóa dân gian Việt Nam cùng với những chất liệu truyền thống để tạo nên những hình tượng mới, kể câu chuyện Tết trong đời sống hiện đại.

Đón chào năm Ất Tỵ 2025 là "TY.", cặp rắn được tạo hình cách điệu từ số "20" và "25" như một cách thể hiện sự gắn kết và nhiều lớp ý nghĩa từ văn hóa truyền thống rất thú vị. Họa sĩ Lê Huy chia sẻ: "Ngày Tết mọi người thường biếu, tặng nhau một cặp bánh chưng, một cặp giò... nên anh tạo hình "TY. - 2025" là một đôi rắn với ý nghĩa trọn vẹn, đủ đầy. Đồng thời, cặp rắn đan lồng, quấn quýt còn mang hình ảnh tượng trưng cho tín ngưỡng phồn thực

trong văn hóa dân gian, cho sự sinh sôi nảy nở, sự phát triển và thịnh vượng.

## Nói dài đời sống cho văn hóa dân gian

Gần 10 năm miệt mài đưa các giá trị truyền thống vào hình ảnh những con giáp, họa sĩ Lê Huy luôn mong muốn truyền tải một thông điệp: "Đi đến cùng truyền thống sẽ bắt gặp hiện đại" (câu nói của họa sĩ Nguyễn Tư Nghiêm). "Đi đến cùng của truyền thống" theo anh, không phải là rập khuôn truyền thống mà làm thế nào để truyền thống được kế thừa, tiếp biến và sống dài lâu trong đời sống đương đại. Hành trình 10 năm, qua những tạo hình, ấn phẩm, cách thực hiện, Lamphong Studio đã luôn thể hiện tinh thần ấy trong những sản phẩm hiện đại. "Những chất liệu dân gian khi kết hợp với thiết kế hiện đại sẽ mang bản sắc riêng và phản ánh rõ nét tinh thần Việt. Tôi mong muốn mang văn hóa truyền thống tiếp cận được nhiều người hơn để cùng nhau trân trọng, gìn giữ những giá trị truyền thống" - họa sĩ chia sẻ.

Giữa thời đại công nghiệp, thứ gì cũng được đưa vào sản xuất hàng loạt, họa sĩ Lê Huy cùng các cộng sự vẫn kiên trì xác định con đường đi của mình là làm thủ công để những sản phẩm có thể giữ được những nét riêng, được dồn hết tâm huyết và chăm chút kỹ lưỡng nhất. May mắn là từ khi "Nhâm Nhi Dân" ra đời anh không còn làm một mình. Dự án của Lamphong Studio đã mở dần ra, Lamphong Studio trở thành một xưởng sáng tạo nghệ thuật mà ở đó anh cùng những cộng sự, các bạn sinh viên cùng làm việc, tìm hiểu, khai thác những giá trị truyền thống. Nhớ lại quãng thời gian vừa qua, anh luôn cảm thấy rất may mắn khi có các họa sĩ trẻ cùng đồng hành, được nhiều nghệ nhân và cả các nghệ sĩ hỗ trợ, giúp đỡ hết mình, được cộng đồng ghi nhận và ủng hộ bằng rất nhiều sự tin tưởng. Tất cả những điều đó là động lực để Lamphong Studio tiếp tục cố gắng, tạo nên một xưởng sáng tạo mở, một sân chơi để mọi người có thể cùng nhau xây dựng cộng đồng những người làm sáng tạo những sản phẩm thủ công, lấy cảm hứng từ văn hóa dân gian truyền thống. ■

# Náo nước hội tòng quân mùa xuân

PHONG HÀ

**Những ngày đầu xuân Ất Tỵ, khi hoa đào còn thắm đỏ, lớp lớp thanh niên Thủ đô lại náo nước lên đường tòng quân, thực hiện nghĩa vụ bảo vệ Tổ quốc. Đặc biệt, lớp tân binh năm nay thật vinh dự, tự hào được đứng trong hàng ngũ Quân đội nhân dân Việt Nam anh hùng với bề dày hơn 80 năm chiến đấu, trưởng thành, ngày càng vững mạnh, chính quy và hiện đại.**

## Tự hào được là Anh bộ đội

Dù trong thời chiến hay thời bình, có lẽ không có gì vinh dự, tự hào, thiêng liêng hơn đối với tuổi trẻ là được vào bộ đội, được trực tiếp góp sức bảo vệ quê hương, Tổ quốc.

Nhớ lại những năm chiến tranh chống Mỹ, lứa thanh niên Hà Nội chúng tôi nhiều người mới kết thúc năm thứ nhất đại học, có người sắp tốt nghiệp, chuẩn bị đi học nước ngoài nhưng đều đã xung phong nhập ngũ. Ai không được đi bộ đội thời đó cảm thấy như người vô dụng trước vận mệnh của đất nước.

Những năm đầu thập niên 1970, Hà Nội đặc biệt có đến hai, ba đợt tuyển quân, tiếp sức cho chiến trường miền Nam ác liệt. Hầu hết thanh niên bỏ qua khâu khám sức khỏe, nhận giấy gọi nhập ngũ là lên đường ngay. Rầm rộ nhất có lẽ là đợt "xếp bút nghiên lên đường ra trận" của hơn 10.000 giảng viên, sinh viên các trường đại học ở Hà Nội, đông đảo nhất là các



Thanh niên Thủ đô náo nước tham gia ngày hội tòng quân.

trường Đại học Bách khoa, Tổng hợp, Nông nghiệp, Xây dựng, Kinh tế kế hoạch (nay là Kinh tế quốc dân), Sư phạm, Mô - Địa chất, Y dược... Sinh viên vào chiến trường còn mang theo cả những ước mơ, hoài bão và niềm tin Bắc - Nam nhất định thống nhất.

Tôi nhớ mãi ngày nhận giấy báo nhập ngũ năm ấy. Việc đầu tiên tôi làm là phóng xe đạp lên Hiệu sách Nhân dân ở phố Tràng Tiền, mua bằng được một cuốn sổ để vào đơn vị ghi nhật ký. Tầm 10h tối hôm ấy, tôi lụi lụi đạp xe lên gần chợ Bưởi, đến nhà bác tôi với mục đích xin bác chiếc kèn harmonica để mang theo. Bác tôi vui vẻ tặng tôi chiếc kèn cùng một tập bài hát cách mạng. Bác còn phổ biến cho tôi cách thổi kèn sao

cho có phần đệm, âm thanh dày và du dương hơn. Mẹ tôi thì chuẩn bị cho tôi hộp dầu cao Con hổ, mấy viên thuốc cảm, thuốc đi ngoài và ít muối vừng. Hai hôm sau, tôi tạm biệt Hà Nội và gia đình theo đơn vị vào khu Bốn luyện quân để chuẩn bị đi B...

## Nguồn tân binh ngày càng có chất lượng cao

Những mùa tòng quân thời nay thật khác xa với thời chiến của chúng tôi năm xưa. Đứa cháu (con ông anh tôi) vừa tốt nghiệp đại học công nghệ thông tin, đã có hai cơ quan tiếp nhận vào làm việc, nhưng cậu ta quyết nộp đơn xung phong nhập ngũ. Cậu ta bảo: "Chưa rèn luyện qua môi trường quân

đội coi như chưa trưởng thành, chưa thể thành công". Do tích cực tham gia công tác Đoàn thanh niên ở phường, nên cháu tôi vinh dự được Đảng bộ phường quyết định tổ chức kết nạp vào Đảng trước ngày cậu nhập ngũ.

Tôi tỏ ý khen ngợi cháu có ý chí, rèn luyện tốt, thì nó bảo trong phường còn có mấy người nữa cũng đã tốt nghiệp đại học, cũng được kết nạp Đảng như nó, còn có cả con gái xung phong tòng quân nữa. Cháu tôi chạy đôn đáo tìm mua bằng được mấy cuốn sách nâng cao về lập trình điều khiển xa, chuyển đổi số và sách ngoại ngữ để mang lên đơn vị bộ đội.

Điều khác biệt rõ rệt nhất so với thời tòng quân năm xưa là

chất lượng tân binh ngày càng được nâng cao. Trung bình hằng năm tỉ lệ công dân nhập ngũ có trình độ đại học, cao đẳng, trung cấp đạt 22,5%; 100% công dân nhập ngũ có trình độ văn hóa THPT trở lên; hầu hết thanh niên trước khi tòng quân được học lớp bồi dưỡng nhận thức về Đảng; một số quận, huyện đã bồi dưỡng, kết nạp hàng chục đảng viên mới là thanh niên trước khi nhập ngũ...

Trước ngày hội tòng quân, các quận, huyện trong thành phố đã tổ chức tốt việc thăm hỏi, động viên công dân và gia đình công dân trúng tuyển nghĩa vụ quân sự bằng cả vật chất và tinh thần; tổ chức cho thanh niên chuẩn bị nhập ngũ viếng nghĩa trang liệt sĩ, ôn lại truyền thống lịch sử địa phương, thăm hỏi, tặng quà cho các gia đình công dân nhập ngũ có hoàn cảnh khó khăn. Mặt khác, hằng năm, 100% chính quyền quận, huyện, thị xã trong thành phố đã tổ chức gặp mặt những quân nhân xuất ngũ, tư vấn học nghề, giới thiệu việc làm cho quân nhân hoàn thành nghĩa vụ quân sự trở về địa phương, giúp họ nhanh chóng có công ăn việc làm, ổn định cuộc sống tại địa phương.

Mùa xuân năm nay, các tân binh Hà Nội vinh dự, tự hào khi được lên đường tòng quân, đóng góp sức mình cho sự nghiệp xây dựng, bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa, giữ gìn sự bình yên cho nhân dân, góp phần đưa đất nước vươn mình bước vào kỷ nguyên phát triển mới, rực rỡ và vững bền. ■

## TINH HOA HÀ NỘI

## Chùa My Dương

Chùa My Dương (Long Khánh tự) nằm bên bờ sông Đáy, xưa thuộc làng Lỗ Dương (sau này đổi tên thành làng My Dương hay Mai Chứa), nay thuộc địa bàn xã Thanh Mai (huyện Thanh Oai, Hà Nội).

Theo các nguồn sử liệu còn lưu tại chùa, điển hình là tấm bia đá dựng năm Chính Hòa thứ nhất (1680), có thể đoán định rằng chùa My Dương đã được khởi dựng từ thời Lê Trung hưng (1533 - 1789). Đây từng là một trung tâm Phật giáo quan trọng của vùng đất này. Đặc biệt, trong quá trình khai quật khảo cổ học tại khu bãi Ròng, nơi từng đặt đình làng, đã phát hiện quả chuông Thanh Mai bằng đồng được đúc vào thời nhà Đường, năm Trinh Nguyên

thứ 14 (798), được đánh giá là quả chuông cổ nhất Việt Nam và đã được công nhận là bảo vật quốc gia.

Trải qua nhiều thế kỷ, chùa My Dương đã được trùng tu, tôn tạo nhiều lần. Kiến trúc ngày nay của đình còn lưu giữ những nét kiến trúc điển hình của thời Nguyễn, khoảng cuối thế kỷ XIX, đầu thế kỷ XX. Mặt bằng kiến trúc tổng thể của chùa được thiết kế theo kiểu chữ "Công", bao gồm: Tiền đường, thiêu hương và thượng điện.

Tiền đường gồm 3 gian 2 dĩ, xây kiểu tường hồi bít đốc tay ngai. Thiêu hương được xây theo kiểu nhà ống múng, gồm 2 gian dọc nối tiền đường và thượng điện, hai bên bài trí bộ tượng Thập điện Diêm vương từ thế kỷ XIX.



Thượng điện là công trình kiến trúc có quy mô khiêm tốn gồm 1 gian 2 chái, nền nhà cao gần 1m, nhưng lại có phân kết cấu vững chắc và được trang trí cầu kỳ, tinh xảo. Bộ khung của tòa thượng điện được dựng trên 4 cột cái và 12 cột quân, liên kết bằng các vì kèo kiểu "giá chiêng, hạ kê bẩy" hoặc "rường nách" đỡ bốn mái với các góc đao cong. Tại đây hiện còn giữ được

những đầu kê đầu cột to và dày gấp đôi các đầu kê ở những hạng mục kiến trúc khác. Các con rường ở hiện hậu được chạm nổi khối kiêu bụng lợn. Trên các đầu dư có tạc đầu rồng bằng kỹ thuật chạm lộng, chạm bong mang đậm dấu ấn mỹ thuật thời Mạc...

Trong chùa My Dương hiện còn lưu giữ hệ thống hiện vật quý giá gồm: Bộ tượng Phật có niên đại từ thế kỷ XVII - XVIII; tượng Quan Âm và các tượng hậu mang phong cách điêu khắc thời Lê, Mạc; 1 quả chuông đồng đúc năm Minh Mệnh thứ 21 (1840); 5 tấm bia đá từ thời Lê - Nguyễn, trong đó có bia "Hậu Phật bi ký" năm Chính Hòa thứ nhất (1680)...

Với giá trị lịch sử, văn hóa, và nghệ thuật đặc sắc, năm 1999, chùa My Dương đã được xếp hạng Di tích kiến trúc nghệ thuật cấp quốc gia.

THUY HƯƠNG

PGS.TS VŨ NHO:

# Vẫn tung tẩy trên “cánh đồng” văn chương

VŨ HÀ

**PGS.TS Vũ Nho không chỉ được biết đến với vai trò một nhà giáo tận tâm, mà còn là một nhà văn, nhà phê bình văn học và dịch giả uy tín. Với hơn 100 đầu sách đã xuất bản, ông để lại dấu ấn sâu sắc trong lĩnh vực nghiên cứu, phê bình và sáng tác văn học. Là hội viên của Hội Nhà văn Việt Nam và Hội Nhà văn Hà Nội, ông luôn thể hiện một tinh thần lao động miệt mài, không ngừng khám phá và đóng góp cho sự phát triển của văn học nước nhà. Những trang viết của ông không chỉ mang giá trị học thuật mà còn chứa đựng tình yêu sâu sắc đối với con người và cuộc sống.**

1. Suýt soát tuổi 80 nhưng trong những cuộc gặp gỡ, PGS.TS Vũ Nho vẫn vui miệng gọi “cậu”, xưng “tớ” với lớp trẻ, những người chỉ đáng tuổi con cháu ông. Nụ cười hóm hỉnh, dễ mến, cách nói chuyện khoan hòa khiến người đối diện cảm thấy vững tâm, và cứ hễ chạm đến những vấn đề văn chương tâm đắc, ông lại nói một cách say sưa, cuốn hút, với nhiều chi tiết mang tính phát hiện, thậm chí phân biện những luận đề “khuôn vàng thước ngọc” của các nhà nghiên cứu tầm cỡ. Sinh trưởng trên mảnh đất Gia Viễn (Ninh Bình), học cấp ba ở Nho Quan, vùng đất có tên gọi từ triều Nguyễn, năm Tự Đức thứ 15 (năm 1862), với ý nghĩa là vùng đất nho nhã, văn hiến nên ngay từ thuở thiếu thời, ông đã thấm nhuần một cốt cách hiền hòa, nhã nhặn nhưng cũng vô cùng kiên định.

Trời cho PGS.TS Vũ Nho một chất giọng trầm ấm, lời cuốn, một tư duy lập luận vừa khoa học vừa rất đời. Đó có thể là kết quả của những năm tháng ông là sinh viên xuất sắc khóa đầu tiên, rồi được giữ lại giảng dạy tại ngôi trường Đại học Sư phạm Việt Bắc những năm 70 của thế kỷ trước. Niềm say mê kiếm tìm ân ngữ và vẻ đẹp văn chương nhen nhóm và bùng dậy trong Vũ Nho từ thời sinh viên. Những tác phẩm đầu tay đăng trên tạp chí Văn nghệ Việt Bắc và sau đó càng trở nên chín muồi khi ông trở thành giảng viên trẻ của một trong những ngôi trường Đại học Sư phạm đầu tiên của miền Bắc. Có lần, ông kể cho tôi một kỷ niệm thời mới tốt nghiệp, đứng trên bục giảng của ngôi trường này. Đó là khi ông bắt gặp câu ca: “Con dao vàng rọc lá trầu vàng/ Mắt anh, anh liếc, mắt nàng, nàng đưa”. Đứng trước một áng ca dao “tình” đến ngỡ ngàng, người thầy giáo trẻ đã đi đến tận cùng ngữ nghĩa của dân gian và tình đời, để rồi mỗi ngày một “lún sâu” vào con đường bình giải, đi tìm vẻ đẹp văn chương.

Năm 1979 (31 tuổi), PGS.TS Vũ Nho xuất bản cuốn sách đầu tiên, là cuốn sách chuyên ngữ từ tiếng Nga có nhan đề “Luồng cây của Vít-ca”. Thế rồi liên tục hơn 40 năm qua, ông miệt mài vừa dịch thuật văn học thiếu nhi, vừa viết nghiên cứu, phê bình, sáng tác, viết sách tham khảo cho giáo viên và học sinh với số đầu sách in riêng xấp xỉ 30 cuốn, còn sách in chung thì không đếm xuể. Trong phê bình, PGS.TS Vũ Nho thể hiện sự am tường và tinh tế. Ông có phong cách bình thơ tài hoa, độc đáo. Các ấn phẩm phê bình đặc sắc của ông có thể kể đến cuốn “Thơ chọn và lời bình”, “Trần Đăng Khoa: Thần đồng thơ ca”, “Đi giữa miền thơ”, “33 gương mặt thơ nữ”, “Từ Kim Vân Kiều đến Truyện Kiều”, “Hồ Xuân Hương - Đời và thơ trên những tư liệu mới”... Khi viết sách cho giáo viên, học sinh, ông đề cao tính chính xác nhưng không bỏ qua các phát hiện mới, những nội dung sáng tạo, mang tính kích hoạt tưởng tượng, thể hiện qua các ấn phẩm: “Những gợi ý về nội dung, phương pháp dạy văn cấp 2”, “Nghệ thuật đọc diễn cảm”, “Vận dụng dạy học nêu vấn đề trong giảng văn trường THCS”, “Thơ và dạy học thơ”, “Dạy học văn ở trường phổ thông”... Sáng tác của Vũ Nho khắc họa rõ cảm xúc tâm hồn

nhiều rung động, đôn hậu và dung dị. Năm 2007, ông in chung với các nhà thơ Nguyễn Trọng Hoàn, Trần Đăng Thao tập thơ “Tam ca”. Vũ Nho đã có những câu thơ vụn hiện, nhiều suy ngẫm như “Biển xanh/ và/ Mắt em xanh/ Biển xa ngái/ còn/ Mắt em gần quá/ Anh rất sợ một mình nơi biển cả/ Nhưng/ lại ước/ Một mình trong mắt em!” (“Biển xanh”). “Gặp lại” vùng cao, ông ngẫu hứng thành thơ: “Ăn mèn mèn, uống rượu ngô, đi xe cót/ Đêm đá cao xanh lồng lộng sao trời/ Xin hãy tặng cho nhau quây tấu/ Để mai gửi Mèo Vạc về xuôi” (“Mèo Vạc”).

2. Viết về gia tài văn chương của PGS.TS Vũ Nho, nhà thơ Trần Đăng Thao có thơ vui: “Đệ nhất văn tài chính Vũ Nho/ Hơn trăm đầu sách oách một kho/ Nhìn ngang sách cụ đây ba giá/ Ngó dọc thơ ông nhìn nửa vò/ Vui đạo Âu Nga buồn tới Úc/ Bình thơ mấy thím cũng xôm trò...”.

Học tập, công tác ở nhiều vùng đất như Tây Bắc, Liên Xô (cũ) và rồi về công tác ở Viện Nghiên cứu Giáo dục, gắn bó với Hà Nội, thế nhưng có lẽ trong tâm khảm của PGS.TS Vũ Nho luôn khắc ghi về nơi “chôn nhau cắt rốn”. Trang cá nhân được ông đặt tên “Vũ Nho Ninh Bình” gửi tới lời mời “Đây là quán tha hồ muôn khách đến” luôn cập nhật các hoạt động, thông tin, bài viết của bản thân và các bạn văn. Nhà thơ, TS Trần Đăng Thao, người đồng hương với PGS.TS Vũ Nho, vốn rất thông hiểu chữ Hán vẫn thường gọi vui ông là “nghề Vũ”. Cũng những ngày Nguyên tiêu cách đây 6 năm, Trần Đăng Thao công bố bài thơ vui “Gửi nghề Vũ” với những câu nói lên cốt cách của người bạn vong niên: “Á - Âu tích hợp tác nhân duyên/ Đại địa văn chương ngũ thập niên/ Bằng hữu tương giao văn mạch sáng/ Tài cao tâm thiện thể nhân hiền” (Dịch nghĩa: Trong con người bác gồm hai mặt Á - Âu tích hợp lại/ Bác tung tẩy trên cánh đồng văn chương 50 năm nay/ Bè bạn quây quần mạch văn hào sáng/ Tài cao lòng thiện đáng gọi là người hiền của đời).

Năm 2019, PGS.TS Vũ Nho ra mắt bạn đọc cuốn sách “Hà Nội văn chương từ một góc nhìn” viết về vùng đất ông đã gắn bó hơn 30 năm qua. Ở đó, ông dựng lại chân dung của các văn nhân Hà Nội từ thời trung đại đến hiện



đại và đương thời nhằm làm nổi bật lên bức tranh văn chương của mảnh đất ngàn năm văn hiến.

3. Những năm qua, dường như tuổi tác “không thành vấn đề” với PGS.TS Vũ Nho. Ông vẫn có mặt ở các sự kiện văn học, các chuyên đề văn chương, viết phê bình tiểu luận và đều đều ra sách. Đặc biệt trong các ấn phẩm mới gần đây, ông thể hiện sự đào sâu, tìm tòi về những đề tài, tác giả, nhân vật văn chương nổi tiếng như “Truyện Kiều” của đại thi hào Nguyễn Du, “Hồ Xuân Hương đời và thơ trên những tư liệu mới”... Chưa hết, thông qua ngòi bút sắc sảo, chí lý và cũng đầy thẳng thắn, nhà văn tuổi Mậu Tý còn tham gia phân biện những vấn đề đời sống, xã hội, văn hóa, giáo dục. Ở ông, luôn tràn trề tinh thần trách nhiệm và tiếng nói của người cầm bút, của một nhà giáo, công dân không khoanh tay im lặng ngoảnh mặt trước thực trạng văn chương và cuộc sống. Cương quyết và cũng đầy trách nhiệm là vậy nhưng cũng rất đổi nhẹ nhàng, gần gũi, PGS.TS Vũ Nho không nề hà bất cứ một vấn đề văn chương gai góc nào. Ông nói và viết bằng hiểu biết lịch sử, văn hóa và hơn cả là sự trải đời, trải nghiệm cuộc sống qua các thời kỳ. “Chạm” đến một vấn đề quan tâm, đôi mắt ông bùng sáng, tinh tường, giọng nói của ông trở nên linh hoạt, sôi nổi, nói bằng hết, bằng cạn đến tầng sâu, cội rễ. Ở tuổi 80, từ ngôi nhà ở phố Phan Đình Giót, ngay bên cạnh Học viện Giáo dục, ngày ngày ông vẫn giữ nếp đi bộ, đọc sách, viết văn, đi đây đi đó, tung tẩy trên “cánh đồng” văn chương... ■



**PGS.TS, nhà phê bình văn học Vũ Nho (sinh năm 1948) là sinh viên khoa Ngữ văn (khóa đầu tiên 1966 - 1970) của Trường Đại học Sư phạm Việt Bắc. Học tập tốt, say mê sáng tác và nghiên cứu văn học, tốt nghiệp Vũ Nho được giữ lại trường công tác, rồi được cử sang Liên Xô đào tạo nghiên cứu sinh. Trở về, với học vị Tiến sĩ, ông tiếp tục làm cán bộ giảng dạy ở khoa Ngữ văn, Trường Đại học Sư phạm Việt Bắc, sau đó về Bộ Giáo dục - Đào tạo chỉ đạo chuyên môn ở Vụ Giáo dục Trung học, làm chuyên viên ngành Giáo dục, được phong hàm Phó Giáo sư năm 1991, rồi chuyển về công tác ở Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam đến lúc nghỉ hưu. PGS.TS Vũ Nho là hội viên Hội Nhà văn Hà Nội, Hội Nhà văn Việt Nam. Tác phẩm “Bình thơ” của ông đã được Hội đồng Lý luận Phê bình văn học nghệ thuật Trung ương tặng giải C năm 2015...**



## CÀ PHÊ CUỐI TUẦN

Quyền năng  
của khán giả

Một tuần sau Tết Nguyên đán Ất Tỵ 2025, như thường thấy trong vài năm qua, dư luận lại mổ xẻ một số chương trình, sản phẩm giải trí được sản xuất phục vụ khán giả trong những ngày đầu năm mới. Chẳng hạn như với các bộ phim chiếu rạp trong “mùa” phim Tết năm nay.

Nói là mùa, nhưng “vụ gặt” điện ảnh xuân Ất Tỵ chủ yếu được nhắc đến với bộ ba phim nội đậm màu sắc hài hước, gồm “Nụ hôn bạc tỷ” của đạo diễn Thu Trang, “Bộ tứ báo thù” của Trần Thành và “Yêu nhầm bạn thân” của Quang Dũng. Khác với những nhận xét có phần “trung tính” và “hợp lòng” nhà sản xuất phim được đưa ra trong chiến dịch PR trước Tết Nguyên đán, sự mổ xẻ của dư luận sau khi phim đã ra rạp “khó nghe” hơn, dù doanh thu phòng vé của “Bộ tứ báo thù” và “Nụ hôn bạc tỷ” đều khả quan. Có người cho rằng sản phẩm mà “ông hoàng phòng vé” Trần Thành cho ra mắt đầu năm Ất Tỵ thể hiện một sự đi xuống về mặt chất lượng, thậm chí ví von có phần nặng nề rằng phim đạt “đỉnh doanh thu” nhưng “chạm đáy nghệ thuật”...

Cũng như chương trình “Gặp nhau cuối năm” của VTV lên sóng vào đêm giao thừa, phim Tết dù bị chê hay được khen thì vẫn luôn được chờ đợi, luôn có được một lượng khán giả đông đảo. Nhiều người tới rạp trong dịp đầu năm mới không hẳn với tâm lý chờ đợi bằng được một sản phẩm có chất lượng nghệ thuật cao, mà hướng nhiều hơn tới mục tiêu giải trí. Cảnh quay đẹp, âm thanh tốt, câu chuyện vui vẻ, dàn diễn viên và nhà sản xuất nổi tiếng có khi là đã đủ rồi.

Điện ảnh Việt Nam đang có bước tiến nhất định trong việc kéo khán giả tới rạp nhờ sự xoay xở năng động của các nhà làm phim tư nhân. Một số trong đó hướng mạnh vào dòng phim “mì ăn liền”, lấy doanh thu làm mục tiêu quan trọng hàng đầu và có được “tệp” khán giả phù hợp với cách làm của mình.

Điện ảnh luôn đa dạng với nhiều dòng phim, nhiều thể loại phim, có phim thị trường, có phim chính luận, có phim nghệ thuật... Trong chuỗi cung - cầu đa dạng đó, khán giả giữ quyền chọn đến với loại phim nào. Nếu họ thất vọng đến mức rời bỏ thì nhà sản xuất tự khắc phải “xoay” để không còn bị tiếng “chất lượng nghệ thuật thấp”, “nhàm”, “lặp lại”...

Còn hiện tại, quyền lựa chọn của nhà sản xuất phim đáng được ghi nhận bởi họ vẫn đang đáp ứng nhu cầu giải trí của nhiều người.

HUY TOÀN



Nghệ sĩ tương tác với khán giả sau khi xem vở diễn "Thị Mầu xuyên không".

Ảnh: Thúy Đình

Sân khấu Hà Nội  
nhộn nhịp vào xuân

MAI ĐÌNH

**Cùng với sự nhộn nhịp của sân khấu miền Nam với nhiều vở diễn mới biểu diễn phục vụ công chúng từ trước và trong dịp Tết Nguyên đán, trong những ngày đầu xuân mới Ất Tỵ, các nhà hát và đơn vị nghệ thuật ở Trung ương và Hà Nội có nhiều hoạt động khai xuân, mang đến cho công chúng Thủ đô và các tỉnh lân cận những tác phẩm sân khấu hấp dẫn, nhiều trải nghiệm khó quên. Bên cạnh đó còn có nhiều hoạt động của những người trẻ, nhằm lan tỏa những giá trị tinh thần của nghệ thuật truyền thống, khởi động cho một năm mới an lành.**

## Rộn ràng khai xuân

Nhà hát Chèo Việt Nam khai xuân với vở chèo cổ “Lưu Bình - Dương Lễ” từ tối 3-2 tại rạp Kim Mã. Đây là một trong những tích chèo kinh điển, với câu chuyện về tình bạn, tình yêu xoay quanh ba nhân vật Lưu Bình, Dương Lễ và nàng Châu Long, với những gửi gắm của người xưa về cách đối nhân xử thế, tình bạn, nghĩa vợ chồng, khát vọng vươn lên thay đổi cuộc sống. Thông qua phần diễn xuất của các nhân vật, đặc biệt là ba nghệ sĩ đóng vai chính: NSUT Tuấn Tài (vai Lưu Bình), NSUT Bá Dũng (vai Dương Lễ), NSUT Kim Liên (vợ Dương Lễ), vở diễn đã “chạm” đến người xem bởi sự hóa thân vào các nhân vật cũng như góp phần lan tỏa những thông điệp nhân văn của nghệ thuật chèo.

Không chỉ sáng đèn tại địa điểm quen thuộc là rạp Kim Mã, các nghệ sĩ, diễn viên của Nhà hát Chèo Việt Nam đã “ra quân” đi về các tỉnh lân cận biểu diễn, phục vụ nhu cầu tinh thần của công chúng tại các địa phương, đặc biệt trong các chương trình lễ hội đầu năm mới. Cùng với đó, các nghệ sĩ của Nhà hát Tuồng Việt Nam tham gia các chương trình lễ hội tôn vinh các anh hùng dân tộc, những người có công với đất nước. Nhà hát Cải lương Việt Nam cũng mang đến công chúng các vở diễn đề tài dân gian, lịch sử như “Mặt trời đêm thế kỷ”, “Trọn đời trung hiếu với Thăng Long”, “Cung phi Diêm Bích”... cùng chương trình nghệ thuật và các trích đoạn biểu diễn tại Lễ hội kỷ niệm chiến thắng Ngọc Hồi - Đống Đa, Bắc Ninh, Thái Nguyên và nhiều địa phương khác.

Liên đoàn Xiếc Việt Nam ra mắt công chúng chương trình nghệ thuật “Chào xuân Ất Tỵ 2025” tại Rạp xiếc Trung ương, biểu diễn từ ngày mùng 3 Tết Nguyên đán đến nay. Trong không gian nghệ thuật với ánh sáng lung linh sắc màu, các nghệ sĩ đã mang đến công chúng các tiết mục múa lân sư rồng, xiếc bay lượn mạo hiểm, không dây bảo hộ, xiếc thú... không chỉ chinh phục khán giả nhỏ tuổi mà còn thu hút công chúng ở nhiều độ tuổi khác nhau. Bên cạnh đó, Nhà hát Múa rối Việt Nam đã biểu diễn các tiết mục trình diễn sinh động kết hợp giữa múa rối nước, rối cạn và âm nhạc truyền thống tại Lễ hội kỷ niệm chiến thắng Ngọc Hồi - Đống Đa, vào ngày 4-2 (tức mùng 7 Tết) thu hút hàng nghìn người dân và du khách tham dự.

## Lan tỏa nghệ thuật truyền thống

Tại Hà Nội, không khí biểu diễn của sân khấu nghệ thuật truyền thống cũng sôi động hơn với sự tham gia của nhiều người trẻ. Từ ngày 7-2, Trung tâm Xúc tiến quảng bá di sản văn hóa phi vật thể phối hợp cùng Ban quản lý đền Quán Thánh tổ chức show “Xâm xuân” - như một khởi đầu đầy ý nghĩa cho năm mới 2025.

Mượn chất liệu của nghệ thuật hát xẩm để gửi gắm những thông điệp về mùa xuân, tuổi trẻ, nhóm Xâm 48h phối hợp với các đơn vị, tổ chức sinh viên cũng như các cá nhân kiều bào Việt Nam đang sinh sống, học tập và làm việc tại nước ngoài thực hiện dự án “Xâm xuân, Tuổi trẻ và Đất nước”.

Anh Phạm Văn Trinh, thành viên Câu lạc bộ Xâm 48h, người kết nối và làm việc trực tiếp với Hội Sinh viên Việt Nam tại Nga đề tổ chức dự án cho biết: “Những người trẻ với tình yêu nghệ thuật sân khấu truyền thống mong muốn đây là cơ hội để lan tỏa rộng rãi hơn nữa tình yêu quê hương đất nước. Chúng tôi thực hiện dự án này với mong muốn gìn giữ và khẳng định bản sắc dân tộc, tiếp thêm động lực và ý chí của tuổi trẻ cùng nhau kiến tạo, xây dựng quê hương, hướng tới một kỷ nguyên Vươn mình - Phát triển - Giàu mạnh”. Được biết, dự án “Xâm xuân, Tuổi trẻ và Đất nước” sẽ kéo dài đến ngày 26-3, kỷ niệm Ngày thành lập Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh.

Cùng với hoạt động của các câu lạc bộ yêu thích nghệ thuật sân khấu truyền thống, các chương trình sân khấu học đường cũng được khởi động ngay từ những ngày đầu năm 2025 với nhiều hoạt động trải nghiệm, tìm hiểu cái hay, cái đẹp trong những tác phẩm, trích đoạn sân khấu. Dự án “Thị Mầu xuyên không”, sản phẩm kết hợp giữa Nhà hát Chèo Việt Nam và Trung tâm Xúc tiến quảng bá di sản văn hóa phi vật thể sẽ khởi động các chương trình sân khấu học đường từ tháng 3 tới. Ngoài vở diễn với thời lượng ngắn gọn, chỉ với 60 phút, “Thị Mầu xuyên không” còn có các phần tương tác, tìm hiểu nghệ thuật truyền thống, giao lưu với các nghệ sĩ, diễn viên, mang đến không khí thường thức và cảm nhận nghệ thuật truyền thống một cách tự nhiên, dung dị với các em học sinh. ■

## HỌA SĨ, NHÀ ĐIỀU KHẮC BUI ĐỨC THÀNH:

## Cảm hứng nghệ thuật từ yoga

THÚY ĐÌNH

15 năm theo đuổi bộ môn yoga, họa sĩ, nhà điêu khắc Bùi Đức Thành đã tìm cho mình lối đi riêng trong nghệ thuật khi chuyển tải những hình ảnh đẹp của yoga và người phụ nữ qua những bức tranh lụa, tượng gốm, tượng đồng. Mới đây, anh giới thiệu đến công chúng yêu hội họa triển lãm “Hít thở 2” giới thiệu 45 bức tranh lụa và 18 tượng điêu khắc, tiếp tục khai thác vẻ đẹp của người phụ nữ trong các thế yoga, từ đó tôn vinh vẻ đẹp hình thể cũng như tinh thần của phái đẹp.

- Thưa họa sĩ Bùi Đức Thành, ông có dụng ý gì không khi chọn thời điểm ra mắt những tác phẩm mới nhất của mình về chủ đề yoga và những người phụ nữ đúng dịp đầu năm mới 2025?

- Yoga và những con giáp là một ý tưởng tôi đang thực hiện. Năm Giáp Thìn 2024, tôi cũng vẽ một tác phẩm chào xuân mới có hình ảnh yoga lồng ghép với rồng. Trong 45 bức tranh lụa và 18 tượng điêu khắc lấy cảm hứng từ yoga trong triển lãm lần này có bức tranh hoa chuối rừng, mang ý nghĩa về sự sinh sôi nảy nở. Bên cạnh đó là hai bức tranh yoga với động tác “Rắn hổ mang”, hình ảnh cô gái đang tập yoga trong khung cảnh thiên nhiên với lá trầu bà.

Tôi có duyên với yoga 15 năm nay. Là người tập yoga nên tôi cảm thấy có nhiều năng lượng tích cực, đặc biệt trong không khí mùa xuân và muốn truyền cảm hứng đó tới người xem. Thông qua vẻ đẹp của yoga, tôi muốn chuyển tải đến mọi người những nét đẹp của người phụ nữ mà con người thường hướng tới, với những hình ảnh hoặc những động tác khó.

- Phải chăng nét thú vị ẩn giấu sau những tác phẩm của ông, ngoài chủ đề riêng, là sự tương phản chất liệu: Sự mềm mại của lụa và sự rắn rỏi của những tác phẩm điêu khắc bằng đồng, gốm?

- Lụa là chất liệu truyền thống của hội họa nước ta. Các thể hệ họa sĩ trước về lụa truyền thống thường vẽ đậm, rừ

hiều lần và cũng khá kiêu màu. Tôi cố gắng thoát ra khỏi những gò bó của truyền thống, với những màu sắc vừa giữ được êm dịu, trong trẻo và đa màu sắc hơn. Đáng lưu ý trong triển lãm này, tôi có hai bức tranh lụa mang tính thử nghiệm khi sử dụng những đường cắt chéo, tạo thành hình tam giác, hình thoi để tạo nên bức tranh, mang hơi hướng của phong cách lập thể.

Tôi đến với lụa và sau đó là làm tượng đồng, tượng gốm như một cơ duyên rất ngẫu nhiên. Năm 2018, tôi và một người bạn cùng sang Bát Tràng chơi. Anh bạn tôi thì sửa tượng, còn tôi thì “nghịch đất” rồi mê luôn. Từ đó, tôi vừa sang Bát Tràng học hỏi, vừa tự làm ở nhà. Các bạn của tôi cũng rất ủng hộ, bày tỏ sự thích thú với những tác phẩm và cho rằng có gì đó rất riêng. Điều đó như một động lực để tôi làm tượng cũng như vẽ tranh về đề tài yoga. Triển lãm cá nhân đầu tiên của tôi là “Hít thở 1” năm 2023 thành công và cho đến nay tôi đã thực hiện được mong muốn của mình khi tiếp tục theo đuổi đề tài này, tôn vinh vẻ đẹp của người phụ nữ qua những động tác yoga với tranh và tượng.

- Như ông chia sẻ: Yoga là một mảnh đất màu mỡ có thể tiếp tục khai phá. Nhìn lại hai triển lãm “Hít thở 1” và “Hít thở 2”, bản thân ông đã có sự thay đổi như thế nào?

- Trước đây tôi tham gia nhiều triển lãm nhóm, khu vực cùng với mọi người. Trong những năm Covid, tôi tập trung



cho công việc sáng tác nhiều hơn, vừa vẽ vừa nặn tượng. Ý tưởng triển lãm cá nhân cũng hình thành sau đó. Hôm trước khai mạc triển lãm cá nhân đầu tiên, đứng trước những tác phẩm đã được treo lên, tôi rất xúc động và đôi khi cũng tự ngạc nhiên, bởi mình đã làm được một khối lượng công việc rất lớn trong hơn 2 năm. Đó là gần 100 tác phẩm, sau đó chọn ra 54 tác phẩm để giới thiệu với mọi người trong triển lãm “Hít thở 1”. Điều tôi vui hơn nữa là những tác phẩm của mình được hội đồng nghệ thuật đánh giá cao và sau triển lãm tôi đã bán được 40% số lượng tác phẩm trưng bày.

Với loạt tranh trong triển lãm “Hít thở 2”, tôi vẫn ca ngợi vẻ đẹp người phụ nữ trong những động tác yoga, nhưng có thay đổi một chút về hình thức nghệ thuật, một số góc nhìn khác để bức tranh có chiều sâu hơn, về mặt ngôn ngữ cũng được sáng rõ hơn. Những động tác yoga rất đẹp, có những động tác khó mà người tập lâu năm, có cơ địa mềm dẻo mới có thể làm được. Ngoài những động tác ấy, tôi cũng muốn cường điệu hơn để giống những hình ảnh mà con người

luôn khao khát vươn tới, chiến thắng bản thân mình.

- Ông là người được đào tạo bài bản về hội họa tại Đại học Mỹ thuật, có nhiều năm gắn bó với công tác giảng dạy nhưng tại sao khi ở tuổi 68 mới thực hiện triển lãm cá nhân?

- Thời bao cấp, tôi là một giáo viên dạy mỹ thuật. Tuy vậy, đời sống khó khăn nên tôi cũng lao vào cuộc sống mưu sinh như bao người. Năm 2003, người vợ đầu của tôi mất. Tôi vừa nuôi con, vừa đi dạy, vừa làm thêm để trang trải cuộc sống gia đình. Lúc đó, tôi bận nhiều công việc ở trường cũng như việc gia đình nên việc vẽ có phần sao nhãng. Tuy vậy, những năm tháng khó khăn ấy, thi thoảng, tôi cũng tham gia một số triển lãm cùng đồng nghiệp. Mãi tới khi về hưu, các con đã trưởng thành, tôi dành thời gian để vẽ nhiều hơn, sống cho mình và cho hội họa nhiều hơn. Tôi cảm thấy mình thiếu thời gian, trân quý thời gian nhiều hơn.

- Trân trọng cảm ơn ông! ■

## CÂU CHUYỆN ÂM NHẠC

## “Mùa xuân trên quê hương”

Ca khúc “Mùa xuân trên quê hương” của nhạc sĩ Hoài Mai ra đời trong không khí vui mừng, phấn khởi của toàn dân tộc đón chào mùa xuân đầu tiên trên Tổ quốc Việt Nam thống nhất: “Quê hương vang mãi muôn khúc ca tung bừng/ Đời vui nào nức sức sống đang trào dâng/ Mùa về trên quê hương, nghe hai tiếng thân thương/ Khi sông núi nối liền, tin vui đến mọi miền”.

Nhạc sĩ Hoài Mai tâm sự: Tháng 4-1976 diễn ra cuộc bầu cử đại biểu Quốc hội trong cả nước, một sự kiện lịch sử lớn, trọng đại của đất nước. Đó là mơ ước lớn nhất của toàn dân tộc. Trong thời khắc thiêng liêng ấy, ông nhớ đến Bác Hồ với ước vọng Việt Nam độc lập, hòa bình, thống nhất. Sau nhiều đêm trăn

trọc, ông đã cảm hứng sáng tác “Mùa xuân trên quê hương”: “Vượt mọi nỗi gian lao, hàn lại vết thương đau/ Lòng ta hằng nung nấu nguyện ước của Bác Hồ/ Cùng dựng xây đất nước cho đời thêm mơ ước/ Tương lai sẽ ngập tràn một niềm vui bao la”.

Với giai điệu nhẹ nhàng, uyển chuyển, lời ca cô đọng, giản dị, bài hát có sức lay động lòng người. Ca khúc nhanh chóng được đồng bào công chúng yêu thích và được tặng thưởng Giải A của Hội Nhạc sĩ Việt Nam - Giải thưởng âm nhạc đầu tiên dành cho nhạc sĩ hai miền sau ngày đất nước thống nhất.

Nhạc sĩ Lê Văn Lộc, Ủy viên Ban Chấp hành Hội Âm nhạc thành phố Hồ Chí Minh chia sẻ: Ca khúc “Mùa xuân trên



Nhạc sĩ Hoài Mai.

quê hương” cho thấy âm hưởng rất nhẹ nhàng, nhưng lại có tác động mạnh mẽ trong nội tâm. Kể từ nghe bài hát này là ông cảm thấy bản thân có một nguồn động lực, thôi thúc rất lớn từ bên trong.

Nhạc sĩ Hoài Mai tên thật là Trần Hoài Mai, sinh năm 1932, quê ở thành phố Hồ

Chí Minh. Tham gia kháng chiến từ 1945, năm 1954, ông tập kết ra Bắc, học tại Nhạc viện Hà Nội, từng được giữ lại giảng dạy và biểu diễn đàn contrabasse trong dàn nhạc giao hưởng. Năm 1964, ông được cử ra nước ngoài học âm nhạc nhưng ông từ chối, tình nguyện vào Nam, tham gia Đoàn văn công Giải phóng. Sau năm 1975 ông chuyển về công tác tại Hội Âm nhạc thành phố Hồ Chí Minh đến khi nghỉ hưu.

Nhạc sĩ Hoài Mai còn được biết đến với các ca khúc như “Long An chiến thắng”, “Lời Bác vọng về”, “Trên lưng trời anh lập chiến công”... Nhưng có lẽ bài hát hay nhất của ông, ghi đậm trong tâm hồn người yêu nhạc là “Mùa xuân trên quê hương”, tác phẩm được ra đời đúng vào mùa xuân đầu tiên của đất nước thống nhất.

HÀ PHONG

HÀ NỘI  
TẬP VĂN

## Khu vườn xuân của mẹ

LINH CHÂU



Minh họa: Nguyễn Sa

Nhà tôi có một gia tài rất quý giá, ấy là khu vườn rực rỡ sắc hoa. Mỗi sáng, khi sương còn vương trên những cánh hoa mềm mại, ánh mặt trời ló rạng biến những giọt sương thành chuỗi pha lê lấp lánh, tôi lại thức dậy để hòa mình vào vẻ đẹp ấy. Tiếng chim líu lo vang lên như khúc nhạc chào ngày mới, quện cùng hương thơm ngọt ngào của bao loài hoa khiến lòng tôi nhẹ bẫng, bình yên.

Mẹ đã dạy tôi cách yêu hoa, yêu đất từ những ngày còn bé. Tôi nhớ như in một buổi cuối đông nhiều năm trước, mẹ bảo: “Con gái à, chúng ta sẽ trồng một khu vườn đầy hoa, để mỗi mùa xuân đi qua, nhà mình luôn ngập tràn hương sắc”. Tôi hào hứng theo mẹ ra chợ chọn cây từ những cây hồng nhỏ nhắn đến từng gói hạt giống của cúc, cẩm tú cầu, thược dược. Những ngày sau đó, tôi phụ mẹ xới đất, tưới từng giọt nước đầu tiên cho những mầm non nhỏ bé. Mẹ bảo rằng chăm hoa cũng

giống chăm một cuộc đời, cần kiên nhẫn và rất nhiều tình yêu.

Những năm tháng bé thơ ấy trôi qua như một giấc mơ đẹp, ánh mắt mẹ lấp lánh niềm vui khi thấy những mầm xanh non nót vươn mình khỏi mặt đất. Mùa xuân đầu tiên trong khu vườn ấy, tôi và mẹ háo hức ngắm nhìn những bông hoa đầu tiên bung nở, rực rỡ trong ánh nắng mai. Mẹ mỉm cười bảo: “Đây quả là món quà quý giá của đất trời!”. Sau này, cứ đến dịp Tết đến xuân về, tôi và mẹ cùng nhau ra vườn, lựa từng cành hoa đẹp nhất để cắm vào lọ đặt trên bàn thờ tặng bố. Mẹ còn tỉ mỉ cắt tỉa làm thành những bó hoa xinh xắn mang biếu họ hàng, làng xóm. Thích nhất là khi mẹ dắt tay tôi, xúng xính trong tà áo dài mới, ra vườn chụp ảnh. Lúc bé, tôi yêu nhất là chiếc áo dài đỏ rực mẹ may cho, với những bông mai vàng thêu tay khéo léo. Mẹ thì luôn dịu dàng trong chiếc áo dài màu tím nhạt, mái tóc vẫn nhẹ, nụ cười như hòa quện vào sắc hoa

rực rỡ xung quanh. Mỗi năm một album nhỏ, những tấm ảnh ghi lại hình ảnh mẹ con giữa vườn hoa ngày Tết ngày càng nhiều hơn. Qua từng năm, khu vườn dần nở rộ đủ sắc màu, còn tôi cũng lớn lên từng chút, từ cô bé con bên mẹ thành một thiếu nữ, vẫn không quên cùng mẹ giữ lấy thói quen ấy. Giờ đây, khi lật từng trang album, nhìn lại những nụ cười tràn đầy hạnh phúc trong mỗi khung hình, tôi thấy như cả một trời yêu thương được ôm trọn trong đó.

Bao mùa xuân đi qua, khu vườn ngày càng tươi tốt. Còn tôi lớn lên đi học đại học xa nhà, mỗi dịp trở về, lại cùng mẹ chăm sóc khu vườn. Hai mẹ con cặm cụi nhổ cỏ, cắt tỉa cành, rồi ngồi nghỉ dưới tán cây, nghe mẹ kể chuyện. Khu vườn ấy không chỉ là nơi mẹ trồng hoa, mà còn là nơi mẹ âm thầm gieo vào lòng tôi những bài học quý giá về sự nhẫn nại, lòng yêu thương, và cách sống trọn vẹn từng ngày.

Mẹ kể tôi nghe chuyện xưa của bố mẹ. Bố tôi là người lãng mạn, không một ngày lễ nào bố quên tặng hoa cho mẹ, dù có những lúc khó khăn, bố hoa tặng mẹ chỉ là một nhánh hoa dại hái ven đường. Tiếc là những yêu thương ấy chỉ còn trong ký ức. Bố ra đi khi mẹ vẫn còn ở độ tuổi đẹp nhất, nhưng mẹ chưa từng nghĩ đến việc đi bước nữa. “Mẹ có khu vườn, có con, thế là đủ rồi!” - mẹ nói vậy. Mẹ giống như một bông hoa dịu dàng mà kiên cường. Tình yêu của mẹ dành cho bố vẫn luôn vẹn nguyên, như những cánh hoa trong vườn, dù thời gian trôi qua hay mưa gió bủa vây, vẫn giữ mãi sắc thắm không phai.

Tôi lớn lên cùng khu vườn của mẹ. Mùa xuân, những sắc hoa rực rỡ, hương hoa dịu dàng tựa như vòng tay ấm áp của mẹ ngày tôi bé thơ. Có lẽ, tình yêu thương của mẹ, dịu ngọt và âm thầm, đã được gửi gắm trong từng cánh hoa, từng làn hương nơi khu vườn này, để tôi lưu luyến xiết bao mỗi khi phải rời đi... ■

BUI VIỆT PHƯƠNG

## Ý nghĩ tháng Giêng

*Chiếc xe chờ cảnh đào đi cắt Tết  
Đi thế thôi, biết tiên hoa về đâu?  
Nhựa sống vút, như tên bay khỏi nỏ  
Ngóanh mặt thì xong, chú không thể quên*

*Tháng Giêng rời rạc những đám mây  
Năm hạt vừa gieo dọc lối mòn mắt ngủ  
Còn ý nghĩ này mằm chưa nhớ ra  
Chim chích bông đã bay về tin cậy  
Tìm bắt sâu trong hieu quạnh vườn nhà*

*Thì cũng chừng ấy năm, cứ hễ ra Giêng  
Ta nhạt nhẽo buồn thiu trong ý nghĩ  
Nhưng đâu phải để vui lên thành ai khác  
Cắt đi thành tóc bạc,  
Để nguyên là mùa xuân...*

LÊ KHẮC DINH

## Tình xuân

*Lắng nghe từng giọt xuân tràn  
tiếng chim gọi bạn  
rộn ngàn lời yêu  
gió xuân thổi thổi bao điều  
hương xuân rót mật bên chiều  
ngiênng say*

*Chùa làng  
gót ngọc trang đài  
nắng vương má ửng  
tóc cài...  
em đi  
ngiênng vành nón thăm thì  
đâu năm khăn nguyện điều chi...  
ngập ngừng*

*Tôi về mơ thấy người đứng  
con tim chộn rộn  
chợt bừng  
giác xuân!*

H SÁCH HAY

## “Ngàn mùa hoa” - lời nhắc nhở kín đáo về bảo tồn văn hóa dân tộc

VĂN LAM

Những đứa trẻ ngày nay được sống trong ngôi nhà hiện đại có không gian riêng tư và thường xuyên được tiếp cận với vô vàn thiết bị thông minh thì dường như cũng dần tách rời với thiên nhiên. Biết bao khung cảnh quen thuộc như bờ rào rau ngót ngăn giữa hai nhà, con đò nhỏ, mái gianh vách đất, cánh chuồn chuồn bay, tiếng dế rì rả, tiếng võng kẽo kẹt, hay màn múa sư tử bằng rỏ sê dịp Trung thu, tiếng trống đình đêm 30 Tết... đã không còn được nhiều trẻ em ngày nay biết đến. Đó là lý do để tập văn “Ngàn mùa hoa” của cố nhà văn Băng Sơn được NXB Phụ nữ ấn hành.

62 tản văn đưa độc giả về với vẻ đẹp tự nhiên và không khí của làng quê Việt những năm 1970, 1980. Ở đó có “Tết làng” quê xưa, có cái thú chờ đợi ngày Tết, chờ đợi bánh chưng của “người bé” ngày ấy. Ở đó có “Mưa rươi” vào tháng Chín đôi mươi tháng Mười mùng năm, có tiếng “Chuông thu không” báo hiệu một ngày đã tắt... Nhà văn Băng Sơn viết về những chủ đề rất giản dị. Là hoa trái, cây lá xung quanh với “Hoa tầm xuân”, “Hoa móng rồng”, “Hoa tóc tiên”, với “Cây xoan tây”, “Cây cửa sổ”, với “Bờ rau ngót”, “Cánh

bèo”, “Quả Trung thu”... Là khung cảnh làng quê với “Ngôi đình làng”, “Chiếc cầu đá”, “Quán giữa đồng”, “Công làng”, “Ngôi miếu”, “Bến đò”, “Dòng sông”, “Cảnh bãi”... Là nét đẹp phong tục tập quán với “Múa sư tử”, “Hương làng”, “Giỗ bà”, “Đám cưới quê”, “Chiếc nùn rơm”, “Anh bù nhìn”... Là những khoảnh khắc mùa của “Hoa đỏ”, “Mưa xuân”, “Mùa hoa sáu”, “Gió heo may”, “Giao mùa”, “Lá rụng”, “Chiều đông”, “Mảnh trăng xanh”... Hướng tới lứa tuổi học trò, những tản văn trong “Ngàn mùa hoa” có dung lượng chữ ngắn gọn, lối viết bình dị mà đọng đầy xúc cảm khiến độc giả thuộc thế hệ cũ không khỏi hoài niệm, còn bạn đọc nhỏ thời hiện đại lại háo hức tò mò tìm hiểu về cõi già gạo, ỏ rơm, vó bèo “làm vui một khúc sông”, chú chó đá ngồi trước công làng hay khám phá về “ô cho quả”, “mưa đèn cây”... Nhà văn Băng Sơn “dẫn dụ” bạn đọc về với những “Món ăn ngày bé” gây thương nhớ, những món ăn “chỉ người bé mới biết ăn, mới tìm ra cái ngon của nó. Không phải vì đói, cũng không phải vì nghèo, mà



chỉ vì thích, thế thôi. Có biết ăn như thế mới là người bé”. Nhà văn cũng đưa độc giả tìm đến một thời “Chân đất” của “tuổi bé”, cái tuổi đầy hứng khởi “đầu nóng bóng không mũ nón, bàn chân trần thường chảy máu vì giẫm gai” mà “đến với những khu vườn, những bụi tre như đến với những cảnh thần tiên”...

Chỉ qua hơn một trăm trang sách với những tản văn nhỏ xinh, nhưng “Ngàn mùa hoa” đã gói ghém được thật nhiều, về cảnh Việt, tình Việt, hồn Việt. Theo nhà văn Hoàng Quốc Hải, “Ngàn mùa hoa” là một nhắc nhở kín đáo của Băng Sơn về việc bảo tồn nền văn hóa dân tộc và làm phong phú tâm hồn cho chúng ta. Độc giả đọc sách này biết được những giá trị mình đang sống, qua đó trân trọng những gì mình đang có, tự hào về những gì dân tộc mình đang có. Xuất bản tập sách “Ngàn mùa hoa”, NXB Phụ nữ cũng hy vọng, những tản văn này sẽ “mở ra cánh cửa văn học cho những người bé, đặc biệt là các học sinh tiểu học: Làm phong phú từ vựng, nâng cao khả năng vận dụng phép nhân hóa, so sánh, và tưới tắm niềm hứng thú với giờ tập làm văn”. ■

# Một cánh đào phai

Truyện ngắn của ĐẶNG THUY TIÊN



Minh họa: Lê Trí Dũng

Toan được về lúc trời đã gần xuân. Bước xuống khỏi chiếc xe ca nặng mùi xăng, Toan mới thở phào nhẹ nhõm. Phụ xe khệ nệ mang đồ đạc, chuyên những chậu quýt đầy những quả chín vàng xuống vệ đường. Những tiếng nói, nụ cười văng vất không khiến Toan thấy vui hơn. Toan đứng ngơ ngác nhìn quanh, hai bên đường nhà cửa mọc san sát, cái xã miền núi heo hút xưa đã phát triển thành một thị trấn sầm uất. Phải mất một lúc sau, Toan mới đủ dũng khí bước theo chiều ngược lại, nghe tiếng xe ù ì chạy xa dần, khuất khỏi con đường nhựa quanh co theo dáng núi.

Đây rồi con ngõ nhỏ đi xuống cái thung bên kia suối Nậm Núc mà người trong bản đặt cho nó cái tên là đào, ám chỉ sự xa vắng. Hai bên đường, bờ rào bằng gỗ năm xưa đã đổi thành những hàng rào sắt sơn màu trắng rất sang. Đã hai mươi năm rồi còn gì, vẫn biết vạn vật đã đổi dời, người còn thay lòng nỡ là, nhưng Toan vẫn bị choáng ngợp. Đi một đoạn nữa qua cây cầu bê tông cũ kỹ là một vệt dài cây lau mọc chen chúc nhau. À, thì ra con đường này vẫn thế, lối về nhà vẫn như xưa, chỉ thay con đường lớn nhón đá to như nắm tay bằng con đường bê tông phẳng lì và có chăng thì chỉ Toan là xa lạ với vạn vật mà thôi.

Toan xúc lại cái ba lô màu xanh lá cũ kỹ, tiếp tục tiến sâu vào con đường nhỏ hun hút. Toan giờ gói thuốc ngồi lên hòn đá vệ đường mà châm lửa. Gió thổi hoa lau man mác, tiếng chim chóc dáo dác gọi nắng chiều rù xuống thành từng vệt màu cam xiên dài trên sườn núi. Tiếng suối róc rách chảy đầu đây làm lòng Toan chùng xuống.

\*\*\*

Tin mẹ mất đến với Toan cũng vào một chiều đông như thế này. Trường trại đã cố gắng trấn an Toan. Toan vẫn rù xuống như một thân cây bị chặt mất gốc. Người mà Toan nợ, người yêu thương Toan nhất trên đời đã về với đất lạnh, đau đớn thay, ân hận thay, Toan vẫn không thể nhìn mặt mẹ lần cuối.

Mẹ chính là sợi dây sống níu kéo Toan cái tạo thật tốt để trở về. Bây giờ mẹ mất Toan chẳng còn gì, Toan chỉ nghĩ tới cái chết. Hàng tháng trời Toan sống, làm việc như một cái máy, đôi mắt vô thần của Toan khiến mọi người cảm thấy ái ngại. Toan vốn là người hiền lành, chỉ vì một phút bốc đồng làm đại mà chịu án hai mươi năm trời. Đau đớn, sừng sốt, sợ hãi, hối hận. Thời gian đi cùng hối hận là nhiều nhất. Với một tên tội phạm, đừng để hấn chết ngay, hãy để hấn sống mà chuộc tội, sống trong từng phút giây đầy

hối hận về tội lỗi trong quá khứ còn đáng sợ hơn cả cái chết.

Đang ngồi suy nghĩ miên man thì có chiếc xe máy chạy qua. Dừng xe, người phụ nữ trung niên tròn mắt gọi to tên của Toan rồi hai người rung rung nước mắt. Đã bao nhiêu năm không gặp nhau mà Nhài vẫn nhận ra Toan. Lẽ ra Nhài đã là người phụ nữ của Toan và lẽ ra Toan đã có một gia đình nhỏ hạnh phúc, cũng có lẽ nhờ thế mà đời Toan cũng không tới nỗi bi đát như hiện tại. Hai người chỉ kịp nói với nhau dăm ba câu là Nhài lại tất bật lên xe đi về. Nhìn dáng hình khắc khổ của Nhài là Toan đoán được cuộc sống hiện tại của Nhài cũng không dễ dàng gì.

Tiếng chim rúc lên từng hồi nghe thê thiết, Toan lê từng bước chân nặng nề về phía mặt trời lặn, hướng về phía ngôi nhà đầy kỷ niệm của gia đình. Hai từ gia đình làm Toan thờ dài chua xót. Bố mất từ lúc Toan còn đang đi học, mẹ tảo tần với vườn rau nuôi sáu anh em Toan khôn lớn. Anh cả trượt chân khi đi vớt củi trên suối, hai anh chị trên Toan ra đời ăn nên làm ra đã chuyển cả ra thị trấn, đứa em sau Toan về quê nội sinh sống, đứa em gái út thì phiêu dạt tận trong Nam. Cả nhà chỉ có mẹ và em gái út hay gửi đồ, thi thoảng thư từ hỏi thăm anh, còn lại thì tuyệt không ai muốn có quan hệ gì với một thằng tù tội như Toan.

Toan dừng lại trước nhà. Ánh nắng chiều đã tắt, bóng tối loang dần. Công vẫn là tám phi đựng nhựa đường khi xưa Toan xin của công nhân làm đường về gõ phẳng ra làm hai cánh cửa. Toan lần sợi xích sắt gì sét, cửa mở ra, bên trong có mọc kín lối dẫn vào nhà. Căn nhà gỗ cũ đứng

nép mình bên căn nhà cấp bốn ó màu sơn nhòe đi trong bóng tối thăm thẳm. Toan bật đèn pin soi vào nhà, ánh thờ của bố mẹ hiện hiện rõ ràng qua ô cửa kính. Chân tay Toan run rẩy, Toan gục xuống ôm mặt khóc. Toan tưởng như vừa có một đôi tay gầy guộc từ hư vô đậu trên vai mình, một cánh bướm màu trắng theo ánh đèn chờn vờn qua trước mặt Toan rồi bay tít vào khu vườn mọc đầy cỏ dại.

\*\*\*

Khuôn mặt người thanh niên với đôi mắt đầy oán hận luôn xuất hiện trong giấc mơ của Toan dù cho bao nhiêu năm trôi qua, mỗi đêm trong bóng tối phía sau song sắt Toan đã cầu xin, đã sám hối trước vong linh người đã khuất nhiều lần. Chỉ vì một đụng chạm nhỏ, một phút nóng giận nhất thời, không cần suy xét, Toan đã gạt bỏ cuộc đời của mình, của cậu thanh niên và thêm biết bao người khác phải đau khổ vì hành động của Toan. Toan đã nghe nhiều lời to nhỏ về tính trăng hoa của vợ mình, Toan đã chứng kiến cuộc nói chuyện của vợ với người thanh niên ấy và Toan những tưởng, Toan đã làm lần cả, Toan mất hết tất cả chỉ vì một người phụ nữ lăng loàn.

“Trong sáu người, ai là chủ mưu”. Tiếng nói đanh thép từ bóng tối phát ra khiến Toan giật mình. Toan nhìn sang Nam, sang Hoàng, đôi mắt tất cả cụp xuống. “Là tôi”, Toan khai nhận. Hoàng nhìn Toan với đôi mắt sừng sốt, còn Nam vẫn cúi đầu. Tiếng còng sắt va vào nhau lạch cạch là những âm thanh cuối cùng Toan nghe thấy, những gương mặt người

bị bóng tối phủ dần, tất cả chìm vào im lặng...

Toan giật mình tỉnh giấc khi nghe thấy tiếng chó sủa vang động một góc vườn. Thời gian cứ bình lặng trôi qua, Toan đã hồi sinh lại căn nhà ấu thơ, trồng rau, nuôi gà nuôi cá, cuộc sống bận rộn giúp Toan bớt cô đơn, xua tan những suy nghĩ tiêu cực. Những nỗi đau theo thời gian đã khắc dấu cả trên mặt Toan. Toan đã không thể quên đi thì Toan phải sống để mà chuộc tội. Toan từng tìm gặp con gái một lần, nhưng đáp lại Toan là ánh mắt lạnh lùng. Cũng phải, Toan có nuôi con gái được mấy ngày đâu, mẹ nó đã tìm được cho nó một gia đình yên ấm hơn. Toan nên để nó được sống trong bình yên.

Toan trở dậy. Chén nước chè xanh từ đêm qua lạnh ngắt, chua ung ung, Toan nhỏ toẹt xuống đất.

Người đàn bà điên đang hát. Từ ngày về, Toan ít gặp gỡ người trong bản, chỉ cầm cúi làm việc, có bán hay mua cái gì thì nhờ chị dâu cả. Thi thoảng người đàn bà điên vẫn thơ thẩn đi qua ngõ nhà Toan mà hát, mà cười, mà lầm nhảm một mình. Cái dáng người gầy đen đúa, mái tóc xõa ra cứ thoát ần thoát hiện. Toan cũng không để ý nhưng có lần Toan đã giáp mặt. Một gương mặt nhàu nhĩ bản thiêu. Toan đã ghim lại được sự kinh tởm của mình, trong con mắt của kẻ khác gương mặt Toan cũng đâu có khác hơn.

Tiếng chó sủa càng dữ dội hơn. Toan nóng ruột xô ùng đi xuống phía góc vườn. Có kẻ nào muốn phá Toan chăng? Toan chẳng còn gì nhưng Toan cũng không thể để công sức của mình trôi vào tay những kẻ hay

ăn lười làm chỉ muốn cướp trắng của người khác về làm của mình. Ý nghĩ thôi thúc Toan bước tới hăng hái hơn. Toan lách qua đám cây sậy, nhảy qua cái ụ đất cao hơn đầu mình để đi xuống phía lòng suối được lấp đầy bởi những tảng đá to lớn.

Nước suối chảy ào ào, ở một vũng nước sâu, người đàn bà điên đang chơi với giữa dòng nước xiết, chó sủa ầm ĩ trên bờ. Toan chẳng kịp nghĩ gì mà lao về phía người đàn bà. Những viên đá trơn trượt làm Toan ngã dúi xuống đau đớn. Toan cố nén đau để bơi ra. Người đàn bà điên sau một hồi giãy giụa đã chìm ngấm, được Toan nắm tóc lôi vào bờ.

Khi Nhài tới thì người đàn bà điên đã tỉnh. Nhài gọi Toan ra đầu hè thì thăm. Người đàn bà điên đại sau cái chết của đứa con trai, một vụ tai nạn giao thông đã cướp đi sinh mạng cậu thanh niên đang mười tám đôi mươi.

Toan nhìn mái tóc hoa râm của người đàn bà đang ngồi co ro ở đầu hè trong lòng đầy thương cảm. Nếu mẹ Toan còn sống... Tự nhiên nước dâng đầy lên hai mắt Toan. Hằng đêm nghe trong hoang hoải, Toan nằm nghe từng khắc trôi đi trong thình lạng, đêm từng ngày để trở về với người mẹ hiền. Toan đã lầm nhảm biết bao nhiêu lần mà vẫn không kịp sám hối dưới chân mẹ già! Mẹ ơi! Con đã trở về đây, mẹ ở đâu? Toan gạt nước mắt, con đã sai rồi, mẹ ơi!!!

Toan nhờ Nhài mua giúp mấy bộ quần áo, Toan cắt tóc cho người đàn bà điên, dọn một chiếc giường sang căn nhà gỗ, dành một chỗ ở trong căn nhà xưa mẹ đã gìn giữ lại cho Toan.

\*\*\*

Càng về cuối năm, trời càng rét tợn, Toan vo gạo nếp xong để lên chậu, tất bật thái thịt lợn ướp cùng gia vị, thêm tí hạt tiêu, thảo quả cho thơm, nắm từng nắm đỗ xanh màu vàng đẹp mắt cho vào bát tô. Người đàn bà tóc ngả màu hoa râm ngồi bên cạnh Toan cầm chiếc khăn ướt lau lá dong để vào chiếc mâm đồng, thi thoảng bà cất tiếng hát lên khe khẽ.

Toan vớt bánh chưng, dọn dẹp, sắp xong nải chuối xanh với chùm quýt vàng lên trên bàn thờ thì cũng vừa kịp lúc giao thừa. Toan châm hương vòng, mùi trầm hương thơm ngan ngát. Cây đào mốc mọc ở góc sân đang rung rinh từng chùm những bông hoa đào phai ra một màu hồng tươi mới, từng chồi non xanh li ti đâm ra khỏi những cành cây khẳng khiu. Một mùa xuân mới đã về, hương xuân theo gió tỏa ra khắp không gian và lòng người một niềm vui khôn tả. ■

# Phong phú những trang truyện lịch sử về nhà Trần

Bài và ảnh: HẠ YẾN

**Trong lịch sử phong kiến Việt Nam, hai triều đại Lý - Trần tồn tại dài nhất và phát triển hưng thịnh trên nhiều lĩnh vực như quân sự, kinh tế, văn hóa, nghệ thuật, kiến trúc... Và bởi thế cho đến nay, hai triều đại này vẫn tiếp tục là nguồn cảm hứng để nhiều tác giả nghiên cứu và sáng tác, trong đó có lĩnh vực truyện lịch sử.**



Một số truyện lịch sử về nhà Trần.

Năm nay kỷ niệm 800 năm sáng lập vương triều Trần (1225 - 2025), lễ hội đền Trần được tổ chức từ ngày 10-2 đến 14-2 với nhiều hoạt động phong phú tại quê hương của nhà Trần ở Hưng Hà, Thái Bình. Đây cũng là dịp để nhiều nhà văn, cây bút yêu thích viết truyện lịch sử giao lưu, tìm hiểu thêm về một triều đại phát triển rực rỡ. Nhà văn Trần Thanh Cảnh, người đã “đóng góp” một số tiểu thuyết lịch sử về nhà Trần với “Đức Thánh Trần”, “Trần Thủ Độ”, “Trần Nguyên Hãn”, cho biết: “Câu chuyện của vương triều Trần không phải là câu chuyện riêng của dòng họ Trần mà còn là của quốc gia, của dân tộc bởi triều đại nhà Trần đã làm nên chiến công quân sự lẫy lừng ba lần đánh thắng quân Nguyên - Mông, đã dựng xây thời hòa bình thịnh trị kéo dài, có nền văn hóa khoa học phát triển với

nhiều tác phẩm đỉnh cao, chế tạo được nhiều vũ khí...”.

Đây chính là nguồn nguyên liệu phong phú để các nhà văn có thể khai thác và sáng tạo về lịch sử nhà Trần. Điều đó giải thích vì sao số lượng tác phẩm truyện sử về giai đoạn này khá phong phú. Trong bộ tiểu thuyết lịch sử “Bảo táp triều Trần”, nhà văn Hoàng Quốc Hải đặt ra câu hỏi: “Vì sao Đại Việt là một quốc gia nhỏ bé, đất hẹp, người ít mà ba lần đánh bại các cuộc xâm lăng đại quy mô của một đế quốc khổng lồ nằm ngay sát nách?”. Muốn giải đáp được câu hỏi này, theo nhà văn, phải giải đáp được do các nguyên nhân nào mà đất nước thời nhà Trần trở nên hùng mạnh. Bộ tiểu thuyết “Bảo táp triều Trần” gồm 6 cuốn đã bao quát toàn bộ lịch sử đời nhà Trần suốt 175 năm tồn tại, lý giải những nguyên nhân làm nên hưng thịnh và bại vong của nhà Trần.

Được xuất bản lần đầu năm 2003, bộ sách “Bảo táp triều Trần” được tái bản nhiều lần và đã mang lại cho “cha đẻ” của tác phẩm những giải thưởng danh giá như Giải thưởng Nhà nước, Giải “Thành tựu văn học trọn đời” của Hội Nhà văn Hà Nội, Giải thưởng “Bùi Xuân Phái vì tình yêu Hà Nội”.

Một bộ tiểu thuyết lịch sử khác về đời nhà Trần được nhiều độc giả biết tới là của nhà văn Hà Ân. Kể từ cuốn đầu tiên “Bên bờ Thiên Mạc” được xuất bản lần đầu năm 1967, sau đó là “Trên sông truyền hịch” năm 1973, “Trăng nước Chương Dương” năm 1975, “Người Thăng Long” năm 1980, đến tận năm 2002, nhà văn mới hoàn thành cuốn sách cuối cùng “Khúc khai hoàn dang dở”. Bộ sách là bản trường ca hào hùng về các vị vương, tướng nhà Trần đã được sử sách ghi danh.

Khẳng định trí tuệ của người xưa, tiểu thuyết gia Trần Gia Ninh, một giáo sư ngành khoa học

vật lý, đã “bật mí” trong “mấy lời cần bạch” của tiểu thuyết lịch sử “Kim thiệp vũ môn” rằng, “người Giao Chi, tức người Việt, đã sáng tạo ra súng thần cơ ít nhất là cuối thế kỷ 14, cuối đời Trần. Nhà Minh đã giấu bí kíp thần cơ chiếm đoạt được của nước Việt”. Hào khí Đông A của nhà Trần được kể lại rõ nét trong bộ sách “Chuyện hay sử Việt” (nhiều tác giả) với những câu chuyện hấp dẫn về “Trần - Lý một nhà”, “Chuyện tình Trần Quốc Tuấn”, “Hàn Thuyên - nhà thơ với điệp vụ vua giao”, “Lời nói làm xoay chuyển tình thế”, “Những trụ xương cánh của đại vương”...

Khắc họa chân dung các danh tướng, danh nhân thời Trần còn có các tác phẩm như “Hung Đạo Vương” của Phan Kế Bính và Lê Văn Phúc, “Khói mây Yên Tử” của Vũ Ngọc Tiến, “Ông Trạng thả diều” của Hà Ân, “Trần Khánh Dư” và “Trần Quốc Toản” của Lưu Sơn Minh, “Trần Nhật Duật” của Phù Ninh, “Trần Khát Chân” của Lương Hạnh... Trong khi đó, những câu chuyện đời và chuyện tình lại được nhìn ở nhiều góc độ khác nhau như “Huyền Trần công chúa” của Viết Linh và “Huyền Trần” của Nguyễn Hữu Nam... Đặc biệt, đã và đang có nhiều cây bút trẻ thử sức với mảng truyện sử, trong đó có viết về đời nhà Trần với “Như so” của Việt Chi, “Trần triều nhân thoại” của

Đồng Lạc, “Nguyệt thư ảnh kiếm” của Bình Chi, “Trăng tan đáy nước” của Hoàng Yến... Khoác tấm áo văn chương cho các sự kiện và nhân vật lịch sử với lối viết hiện đại, đan xen những yếu tố mới được bạn đọc trẻ ngày nay yêu thích như xuyên không, giấc mơ là cách mà các cây bút trẻ đương thời thực hiện. Nhà văn Trần Thanh Cảnh, người đã thành danh với tiểu thuyết lịch sử, mới đây cũng sử dụng lối viết này trong tập truyện ngắn lịch sử mới ra mắt “Truyện sử Trần”.

Trên mạng xã hội facebook, không ít người trẻ từng hào hứng nhân yêu thích với bài viết “Đẳng cấp ngôn tình nhà Trần” khi biết bên cạnh những chiến công lẫy lừng trong chống quân xâm lược, cải cách kinh tế, văn hóa, xã hội, sử sách Việt còn ghi chép lại những mối nhân duyên kỳ lạ của các vị tướng quân lẫy lừng nhà Trần. Những câu chuyện ấy, mỗi tình ấy nếu được khai thác nhiều hơn, sâu hơn hẳn sẽ tạo nên nhiều tác phẩm văn học nghệ thuật hấp dẫn. Cũng vì lẽ đó, một cuộc thi “Đọc sách và viết về các nhân vật sử Trần” đã được Tri Thức Trẻ books cùng tác giả Trần Thanh Cảnh phát động, hướng tới đối tượng tham gia là học sinh, sinh viên và các bạn trẻ yêu lịch sử dân tộc. Cuộc thi nhận bài tham gia từ nay đến 15-4 và dự kiến tổng kết, trao giải vào cuối tháng 5-2025. ■

## TÁC GIẢ - TÁC PHẨM

# “Đối thoại thơ” độc đáo của H.Man

DẶNG HUY GIANG

Khi đọc bài “Áo trở màu không”, cũng là tên gọi tập thơ của H.Man do NXB Văn học giới thiệu, bắt gặp hai câu đầu: “Bây giờ áo trở màu không/ Mùa thu/ nắng mùa đông/ nhạt nhòa...” và hai câu kết: “Bây giờ áo trở màu không/ Bao la sương khói.../ mênh mông là buồn”, ta mới vỡ ra thêm cái nghĩa sâu xa và có phần bí ẩn từ cái tên của tập thơ. “Áo trở màu không” có thể là cuộc tìm về nơi xa lác xa lơ những mong “còn sót chút ân tình xưa cũ”. Ấy cũng là lúc “những giêng hai trong đời người cứ, xa biệt ngàn trùng” vì “mất dấu tìm về”.

Nhưng “áo trở màu không” cũng là tâm niệm và tâm thế của tác giả. Trong “Khi tuổi già ập đến”, H.Man nhận ra: “Thương mình mỗi bước chông chênh/ Loay hoay với những nhớ, quên cuộc người”. Cuộc đời là vậy! Trong “mỗi bước chông chênh”, chi “loay hoay với những nhớ, quên” cũng đủ hết đời, cũng đủ làm nên “cuộc người”. Chữ “loay hoay” ở đây được sử dụng rất đắt, đặt đúng chỗ, cất lên đúng lúc.

Trong “Lời thì thầm sương mưa”, H.Man nhận ra món nợ lớn trong nỗi bất

lực của đời người: “Nợ buổi chiều một sớm mai/ Đường xa chiếc bóng trôi dài dưới chân”. Trong “Gia Nghĩa - ngày trở lại”, em và tôi, tôi và em, tình và cảnh, cảnh và tình, lại được hòa vào nhau và hình tượng hóa theo cách khác: “Trời em lãng đãng sương chiều/ Hoang vu với núi đồi hiu với rừng/ Tôi con dốc nhỏ lưng chừng/ Nằm nghe gió hát trên từng lá xanh”.

Trong tập thơ này, H.Man làm nhiều thơ lục bát. Tặng người cùng tặng thơ của ông gần với cái điệu tâm hồn, cách biểu cảm của thể thơ truyền thống trên sáu dưới tám. Lục bát của H.Man vừa tài hoa, vừa băng láng, vừa sâu xa, vừa khơi gợi. Có thể thống kê: “Đã nghe trăm tiếng lụi tàn/ Thời gian xiêu đổ mấy hoàng hôn kia” (“Phía đầu non mây trắng”); “Nghe chừng kỷ niệm qua tay/ Nghe mưa sũng ướt tình này rung rung/ Người dung ơi! Ôi! Người dung/ Cố quên như thể chưa từng có nhau” (“Khóc người dung”); “Một vì sao rụng cuối thềm/ Một đêm dờ giấc sương mềm mại trôi/ Chén trà khuya một mình tôi/ Vàng tay sợi khói bồi hồi nghiệp duyên” (“Rời như mây trắng bay”); “Tôi

về nhạt lại bóng tôi/ Gió đâu có gió mờ cõi thế này/ Trên đầu - ngàn mây trắng bay/ Dưới sông - nước chảy tiền ngày vào đêm” (“Hoa bên cầu Bàu Sầu”); “Ồ đây/ ngày chết theo ngày/ Nước trôi tâm sự/ cát bầy tịch liêu” (“Buồn lắm mà không khóc”); “Ngập ngừng giữa cõi mơ ta/ Rải ưu tư xuống hiên nhà quạnh hiu” (“Còn một nửa trăng xanh”); “Thuyền ai neo giữa mắt buồn/ Mà con sông cứ vọng nguồn xa xôi” (“Trà nguội”); “Sợi tình, sợi khói trên tay/ Tôi loay hoay buộc một ngày buồn tênh” (“Tình thoáng hơi hương”); “Rời thôi! Về với muôn trùng/ Trăm năm khép, mở/ một vùng xanh rêu” (“Vọng tiếng muôn trùng”)...

Nhiều lúc, thơ H.Man đất ở chữ, hay ở chữ. Nhiều chữ được dùng sáng tạo và đúng cách đã làm tăng sức nặng không ngờ của câu thơ. Đó là “thoi thóp” trong “Vàng thêm chi nữa mà thoi thóp vàng”, “lắm” trong “Mười năm em lắm cỏ hoa”, “đau” trong “Lá mùa thu rụng đến đau phận mình”, “dẫn độ” trong “Ta bị nỗi buồn dẫn độ”, “câu kệ cũ” và “kiết già” trong “Ta lần câu kệ cũ/ Vì em mà kiết già”, “se” trong “Gió đông se một

chỗ ngồi trống trên”, “nồng” trong “Đất mới nồng lên một tiếng quê”, “lạnh” trong “Quán quen lạnh một chỗ ngồi trống trên”, “héo” trong “Nợ dẫu nợ héo ruột tằm”... Bên cạnh đó, người thơ còn bán linh đến mức: “Áo com cần đắng từng con chữ/ Mà nén lòng đau giữ chút hương”.

Nếu sinh thời, nhà thơ lớn người Đức B.Brecht từng viết trong bài “Tặng người sinh sau” với bốn câu kết: “Khi mọi lỗi lầm tiêu tan hết/ Người bạn sau cùng/ Ngồi đối mặt với chúng ta/ Là Hư Vô”, thì đối mặt với H.Man, chắc hẳn là “màu không”. Và “màu không” sẽ còn ám ảnh người đọc với những cuộc đối thoại không dứt tiếp theo, sau “độc thoại thơ” và “trở về mình bằng thơ” độc đáo, khác biệt của H.Man. ■



**Nhà thơ H.Man tên thật là Phạm Văn Mận, sinh năm 1954 tại Quảng Nam, hiện là hội viên Hội Nhà văn thành phố Đà Nẵng. Ông đã xuất bản một số tập thơ như “Mưa mùa bất chợt”, “Những mảnh tình rơi”, “Trong miệt mài tôi quên”, “Vàng phai một thuở”, “Trong mênh mông gió cát”, “Lục bát bay vòng”, “Dẫn dụ đêm”.**

# Tự ý bỏ uống thuốc điều trị nguy hại ra sao?

BÁO NGỌC

**Đối với các bệnh mạn tính, việc sử dụng thuốc điều trị thường kéo dài thậm chí suốt đời, do đó, người bệnh cần tuyệt đối tuân theo liệu trình điều trị được bác sĩ chỉ định. Tuy nhiên, nhiều người không ý thức được việc tự ý bỏ uống thuốc sẽ khiến bệnh tình càng thêm trầm trọng.**

## Nguy cơ tử vong do tự ý bỏ uống thuốc

Mới đây, Bệnh viện Bệnh Nhiệt đới Trung ương đã tiếp nhận bệnh nhân L.V.T (51 tuổi, Hải Phòng) nhập viện với tình trạng vàng da nặng và suy gan cấp. Theo khai thác bệnh sử, ông T được chẩn đoán mắc viêm gan B mạn tính cách đây hai năm và được chỉ định dùng thuốc kháng virus để kiểm soát bệnh. Tuy nhiên, bệnh nhân đã không tuân thủ điều trị, uống thuốc không đều đặn, đặc biệt là đã tự ý dừng thuốc hơn một tháng trước khi nhập viện.

Sau khoảng hai tuần ngừng thuốc, bệnh nhân cảm thấy mệt mỏi, chán ăn, đầy bụng, sợ dầu mỡ nhưng chủ quan không đi khám. Đến tuần thứ ba, bệnh nhân bắt đầu xuất hiện tình trạng vàng da rõ rệt, nước tiểu sậm màu, phân bạc màu và bụng chướng lên do cô trướng. Trong tuần thứ tư, bệnh nhân phù toàn thân, xuất huyết dưới da, nhận thức chậm dần và phản ứng kém. Bệnh nhân đã được lọc máu và lọc huyết tương hai lần tại cơ sở y tế trước đó, nhưng tình trạng vẫn không cải thiện. Sau đó, bệnh nhân được chuyển đến khoa Viêm gan, Bệnh viện Bệnh Nhiệt đới Trung ương để tiếp tục điều trị.

Tại bệnh viện, bệnh nhân được chẩn đoán mắc suy gan cấp, xơ gan, viêm gan B mạn tính, hôn mê gan độ 2 và có nguy cơ tiến triển nhanh lên độ 3 - 4 nếu không kiểm soát kịp thời, rối loạn đông máu, xuất huyết dưới da nghiêm trọng. Bệnh nhân còn có dấu hiệu suy thận do hội chứng gan - thận với chỉ số creatinine tăng hơn 50% so với bình thường và lượng nước tiểu giảm mạnh.

BSCKII Đới Ngọc Anh, khoa Viêm gan, Bệnh viện Bệnh Nhiệt đới Trung ương cho biết: Viêm gan B là nguyên nhân hàng đầu gây xơ gan và ung thư gan. Nhiều bệnh nhân cho rằng khi



Việc tự ý bỏ uống thuốc điều trị sẽ khiến bệnh tình càng thêm trầm trọng.

dùng thuốc kháng virus, họ sẽ không có nguy cơ mắc ung thư gan, nhưng thực tế, ngay cả khi điều trị, nguy cơ này vẫn tồn tại. Đặc biệt, khi ngừng thuốc, virus có thể bùng phát nhanh chóng, thúc đẩy quá trình xơ gan và ung thư gan tiến triển nhanh hơn. Trong trường hợp này, nếu không đáp ứng điều trị nội khoa, bệnh nhân có thể cần ghép gan để duy trì sự sống.

## Bỏ liệu trình "tây y" để dùng thuốc "đông y gia truyền"

Nhiều bệnh viện cũng đã tiếp nhận các trường hợp nhập viện trong tình trạng xấu do bỏ liệu trình thuốc tây y, tự tìm đến các loại thuốc đông y, sử dụng các bài chữa bệnh "truyền miệng" thiếu căn cứ khoa học. Hiện nay, có nhiều loại thuốc đông y gia truyền được rao bán tràn lan trên mạng, trong đó nhiều loại thuốc "nhiều không" - không giấy phép, không kiểm định chất lượng, không nguồn gốc xuất xứ... Vì vậy, người bệnh cần kiên trì, tin tưởng điều trị theo phác đồ của các bác sĩ chuyên khoa, tuyệt đối không sử dụng các bài thuốc không rõ nguồn gốc, tránh bỏ lỡ "thời điểm vàng" điều trị bệnh hiệu quả. Ngay cả việc sử dụng tùy tiện kết hợp thuốc đông y và tây y, không theo chỉ định của bác sĩ cũng dễ gặp phải tương tác thuốc, dễ khiến bệnh nặng hơn.

Một số các bệnh lý mạn tính khác như tiểu đường, tim mạch, tăng huyết áp... việc bỏ dở liệu trình dùng thuốc cũng rất nguy hiểm tới tính mạng bệnh nhân. Đối với các bệnh lây nhiễm như lao phổi, viêm gan do virus B hoặc C...

nếu người bệnh không tuân thủ nghiêm ngặt phác đồ điều trị thì không thể chữa được dứt điểm hoặc không chế bệnh hiệu quả. Việc điều trị dở dang khiến bệnh nhanh tái phát với nguy cơ kháng thuốc cao, lúc đó, việc điều trị tiếp tục càng thêm nan giải.

Lý do dẫn đến tình trạng bỏ thuốc ở một số bệnh nhân thường là bởi trong quá trình điều trị, người bệnh thường phải dùng nhiều loại thuốc khác nhau theo phác đồ điều trị của bác sĩ. Do phải dùng nhiều thuốc, thời gian dùng thuốc kéo dài suốt đời khiến họ buông xuôi, bỏ điều trị, nhất là khi cảm thấy người đã khỏe. Nhiều người bệnh bỏ dở điều trị lại vì ngại dùng nhiều thuốc tây thời gian dài gây tác dụng phụ "tồn hại" đến sức khỏe, một số người bận rộn công việc khiến việc uống thuốc hằng ngày "bữa đực bữa cái" không đều đặn liên tục, và một lý do khác là chi phí điều trị tốn kém. Thậm chí, trong đợt Tết vừa qua, không ít trường hợp bệnh nhân tự ý ngưng uống để... ăn Tết, bỏ dùng thuốc để có thể uống bia, rượu thoải mái hơn...

Theo các chuyên gia y tế, trong điều trị nội khoa các bệnh lý mạn tính, việc uống thuốc theo chỉ định của bệnh viện để hạn chế bệnh tái phát là rất quan trọng. Ngoài việc sử dụng thuốc theo liệu trình, bệnh nhân còn phải tái khám định kỳ chứ không chỉ tự cảm thấy cơ thể khỏe hơn là ngưng dùng thuốc. Để hạn chế tình trạng bỏ dở điều trị ở người bệnh cần sự phối hợp từ nhiều phía. Trước hết, người bệnh phải lạc quan, có ý thức tuân thủ điều trị. Bệnh nhân cũng rất cần sự hỗ trợ của gia đình, bác sĩ và nhân viên y tế. ■

## MÁCH BẠN

### "Meo" uống thuốc đúng giờ cho người hay quên

Một số loại thuốc điều trị các bệnh mạn tính cho đến các bệnh thông thường sẽ được bác sĩ chỉ định uống vào một khoảng thời gian cố định trong ngày hoặc uống trước hay sau bữa ăn... Tuy nhiên, với người có tính hay quên hoặc người cao tuổi trí nhớ suy giảm, việc uống thuốc theo giờ cũng rất khó khăn.

#### Dán nhãn chỉ dẫn vào từng vỉ thuốc

Với những đơn kê nhiều loại thuốc, giờ uống khác nhau chắc hẳn sẽ khiến nhiều người "loạn" mắt khi soi đơn. Do đó, bệnh nhân nên dán ghi chú vào từng vỉ thuốc: Mỗi ngày uống bao nhiêu viên, trước hay sau bữa ăn, giờ uống thuốc... Có thể in cỡ chữ to, dán theo màu sắc riêng biệt ở từng hộp thuốc để dễ nhìn, dễ nhớ hơn.

Người bệnh cũng có thể mua các hộp nhựa chia thuốc theo ngày, theo buổi để tiện sử dụng, nhất là khi đi đâu xa.

#### Chuẩn bị tủ thuốc gia đình ở nơi dễ nhìn thấy

Mỗi gia đình nên chuẩn bị một tủ thuốc để ở nơi dễ nhìn thấy nhất trong nhà nhưng tránh xa tầm với của trẻ em. Bên cạnh đó, để bảo quản thuốc đúng cách, một số thuốc cần được bảo quản trong tủ lạnh, trong khi những loại khác cần tránh ánh sáng mặt trời trực tiếp. Khi đi du lịch, bệnh nhân cũng nên chuẩn bị một túi nhỏ đựng các loại thuốc điều trị riêng biệt.

#### Đặt báo thức ở điện thoại, nhờ người thân nhắc nhở giờ uống thuốc cố định

### Nhắc nhở uống thuốc



Để ghi nhớ giờ uống thuốc, bệnh nhân nên gắn liền thời điểm sử dụng thuốc với các hoạt động thường ngày như khi ngủ dậy, bữa ăn, đi ngủ. Bệnh nhân có thể ghi nhớ giờ uống thuốc bằng cách lưu báo thức điện thoại, nhờ người nhà để ý nhắc nhở...

THANH PHONG

## BÁC SĨ TẠI NHÀ

### Có nên uống thuốc với nước chè?

**Hỏi:** Tôi đang phải dùng thuốc tây y để điều trị một số bệnh lý mạn tính. Tuy nhiên do "nghiện" nước chè nên tôi thường uống các loại thuốc này cùng với nước chè. Xin hỏi bác sĩ uống như vậy có ảnh hưởng gì đến quá trình điều trị bệnh hay không?

**Nguyễn Lợi**  
(quận Long Biên, Hà Nội)

**Đáp:** Dùng nước chè khi uống thuốc là thói quen xấu mà nhiều bệnh nhân đã mắc phải. Thậm chí, nhiều người còn uống thuốc với nước đường, nước ngọt, nước ép hoa quả để thuốc "bớt" đi vị đắng, dễ uống hơn. Tuy nhiên, khi đang phải uống thuốc để trị bệnh, người bệnh tốt nhất nên đưa thuốc vào cơ thể

bằng nước đun sôi để nguội. Ngoài các loại nước chè, bệnh nhân cũng tuyệt đối không nên uống thuốc với bất cứ một chất lỏng nào khác như nước ngọt có ga, nước ép hoa quả hay các loại nước lá khác... Đối với một số loại thuốc chống nấm phổ biến như griseofulvin, ketoconazol, metronidazol... nên uống thuốc với nước nguội vào thời điểm gần bữa ăn để giúp hấp thu thuốc tốt.

Nước chè có chất tanin sẽ làm giảm hấp thu hoặc mất tác dụng của thuốc, do đó không nên uống nước chè với bất cứ loại thuốc nào. Mặt khác, không chỉ chú ý dùng nước đun sôi để nguội khi uống thuốc, đối với nhiều loại thuốc viên dùng để uống, việc tạo

cho thuốc có một lượng nước vừa đủ để hòa tan trong dạ dày giúp thuốc nhanh chóng được hấp thu tốt vào cơ thể cũng là điều cần thiết. Khi uống các loại thuốc viên này cần phải uống với một lượng nước lớn khoảng 150 - 200ml.

Hầu hết các thuốc kháng sinh như amoxicilin, erythromycin... đều nên uống xa bữa ăn với nhiều nước. Với các trường hợp cụ thể, bệnh nhân nên trao đổi với bác sĩ điều trị để được tư vấn uống thuốc đúng cách giúp việc điều trị đạt hiệu quả tốt.

**ThS Lê Quốc Thịnh**

Giảng viên khoa Dược, Trường Cao đẳng Y Hà Nội

## DU LỊCH CỘNG ĐỒNG HUYỆN TAM ĐƯỜNG:

## Giữ gìn bản sắc và phát triển kinh tế vùng cao

ĐƯỜNGUYÊN

Với tiềm năng phong phú về thiên nhiên và con người, huyện Tam Đường đang là một điểm sáng về phát triển du lịch của tỉnh Lai Châu nói riêng và của vùng Tây Bắc nói chung.

## Mở hướng phát triển kinh tế

Tam Đường nằm ở cửa ngõ của tỉnh Lai Châu, cách thị xã Sa Pa (tỉnh Lào Cai) 43km về phía Tây. Nằm ở độ cao 800 - 1.200m so với mực nước biển, Tam Đường có địa hình phức tạp, chia cắt bởi những dãy núi (Hoàng Liên Sơn, Pusamcap) chạy dài theo hướng Tây Bắc - Đông Nam. Xen kẽ giữa các dãy núi cao là các thung lũng như Tam Đường - Bản Giang (diện tích 3.500ha), Tam Đường - Thèn Sin (500ha), Bình Lư - Nà Tăm - Bản Bo (trên 1.800ha).

Thiên nhiên hùng vĩ đã ưu ái cho Tam Đường rất nhiều thắng cảnh, như rừng đỗ quyên trên đỉnh Putaleng (đỉnh núi cao thứ ba đã được khám phá ở Việt Nam) được coi là thiên đường hoa đỗ quyên của Việt Nam với đủ các màu đỏ, cam, trắng, vàng, tím... hòa trộn đua nhau khoe sắc giữa đại ngàn mỗi độ xuân về. Cách trung tâm thị trấn Tam Đường 3km là thác Tác Tình gắn với huyền tích tình yêu của nàng Lữ Lan và chàng trai Lý Phàn quanh năm nước chảy hùng vĩ như một dải lụa trắng tuyệt đẹp giữa màu xanh trùng điệp của dãy Hoàng Liên Sơn chạy dài theo hướng Đông Bắc của Tam Đường. Từ đèo Ô Quy Hồ đi xuống phía Tây, nằm ngay dưới chân núi là động Tiên Sơn gắn liền với truyền thuyết về Tiên Ông, cũng là một điểm du lịch tâm linh thú vị... Ngoài ra, Tam Đường còn có 12 dân tộc anh em cùng sinh sống, tạo nên bản sắc dân tộc rất đa sắc, độc đáo.

Tiềm năng về du lịch lớn, chưa được khai thác hết chính là trở ngại của những người đứng đầu địa phương. Những năm qua, các cấp chính quyền huyện đã cùng với dân bản tìm hướng đi mới trong phát triển dịch vụ du lịch gắn



Du khách check-in tại bản du lịch cộng đồng SÌ THÊU CHẢI. Ảnh: Homestay A Lủ

**Theo thống kê của Phòng Văn hóa - Thông tin huyện Tam Đường, năm 2024, toàn huyện đón tổng số hơn 500.000 lượt khách du lịch; doanh thu từ dịch vụ du lịch đạt 186 tỷ đồng; tốc độ tăng trưởng khách trung bình đạt trên 15%. Mục tiêu của Tam Đường đến năm 2030 đạt trên 1 triệu lượt khách du lịch và xây dựng mô hình du lịch cộng đồng đạt chuẩn ASEAN. Để đạt được mục tiêu trên, Tam Đường sẽ tăng cường quảng bá, kêu gọi thu hút đầu tư phát triển du lịch, tiếp tục tuyên truyền, vận động nhân dân chuyển đổi số tại thôn bản...**

với bảo tồn và phát triển bản sắc văn hóa của dân tộc mình. Trải qua những bước đầu đầy gian lao và thử thách, từ những viên gạch đầu tiên đặt nền móng, những buổi động viên, tuyên truyền tới nhân dân, cuối cùng những bản du lịch cộng đồng đầu tiên đã xuất hiện và phát triển mạnh mẽ, tạo công ăn việc làm cho người dân, hiệu quả về phát triển kinh tế nhìn thấy rõ rệt.

Hiện nay, huyện Tam Đường đang có ba bản du lịch cộng đồng nổi tiếng, có điểm đã xuất hiện trên bản đồ du lịch thế giới được du khách trong nước và quốc tế ghé thăm thường xuyên như Bản du lịch cộng đồng SÌ THÊU CHẢI mang bản sắc của người Dao đầu bằng thuộc xã Hồ Thầu; Bản du lịch cộng đồng Bản Thẳm mang bản sắc của dân tộc Lự thuộc xã Bản Hòn; Bản du lịch cộng đồng Lao Chải I mang bản sắc của

người dân tộc Mông (Mông Hoa) thuộc xã Khun Há...

Việc phát triển du lịch cộng đồng gắn liền với bản sắc văn hóa dân tộc không chỉ là một hướng phát triển kinh tế đúng đắn cho đồng bào vùng cao mà còn là một giải pháp hiệu quả để giữ gìn, bảo tồn truyền thống, nét văn hóa độc đáo của người dân tộc thiểu số của Tam Đường.

## Điểm đến hấp dẫn

Đến bản du lịch cộng đồng SÌ THÊU CHẢI trong những ngày đầu xuân mới, du khách được dịp thỏa thích ngắm hoa đào hoa mận nở ngập tràn con đường lát đá dẫn vào từng ngôi nhà. Nằm gọn trên đỉnh núi cao, khí hậu mát mẻ quanh năm, SÌ THÊU CHẢI là một bản cổ của người Dao, trước đây chỉ là những căn nhà trình tường đơn giản, nay đã được

cải tạo thành những homestay đầy đủ tiện nghi. Dù bận rộn với công việc phục vụ khách du lịch nhưng anh Phàn A Lủ (chủ Homestay A Lủ) cũng hào hứng chia sẻ: "Tôi là người con dân tộc Dao, sinh ra và lớn lên tại bản SÌ THÊU CHẢI, tôi làm homestay được bốn năm rồi. Làm du lịch cộng đồng là chủ trương của huyện kết hợp với nhân dân cùng làm. Du khách tới thăm khiến bản mình vui vẻ hơn, thu nhập nhiều hơn, kinh tế tốt hơn mình đi làm nông nhiều". Anh Phạm Hùng Phong, một du khách tới từ thành phố Hồ Chí Minh cho biết: "Cảm nhận đầu tiên của mình là người Dao ở SÌ THÊU CHẢI rất thân thiện và mến khách. Họ vẫn giữ gìn được nhiều phong tục tập quán truyền thống như lễ hội, trang phục và ẩm thực. Người dân tộc Dao ở SÌ THÊU CHẢI đã biết khai thác tiềm năng du lịch của bản làng mình. Họ đã đầu tư xây dựng những homestay. Đặc biệt, mình rất ấn tượng về việc họ dùng ứng dụng internet để marketing đến du khách. SÌ THÊU CHẢI là một điểm đến tuyệt vời cho những ai muốn khám phá vẻ đẹp tự nhiên hùng vĩ, tìm hiểu văn hóa truyền thống và tận hưởng không gian yên bình".

Lúc rời SÌ THÊU CHẢI trên con đường lát đá ong, tôi bắt gặp một nhóm du khách đang check-in cùng các em nhỏ trong bản dưới chân công chào đề tên "Bản du lịch cộng đồng SÌ THÊU CHẢI" bằng gỗ rất đẹp. Từ đây du khách có thể phóng tầm mắt nhìn xuống thung lũng, nơi đó là thị trấn Tam Đường sầm uất, phía xa xa là ánh nắng chiều xiên qua kẽ mây chiếu xuống tạo thành khung cảnh tuyệt đẹp níu bước chân lãng khách một buổi chiều xuân... Tin rằng sự quyết tâm, năng động của người dân cùng sự vào cuộc sát sao, chung tay với đồng bào vùng cao của các cấp chính quyền, du lịch Tam Đường sẽ phát triển mạnh mẽ, mang lại thu nhập cho người dân, tạo điều kiện phát triển kinh tế - xã hội cho một vùng phen giậu xa xôi của đất nước. ■

## KHÁM PHÁ

## Đầu xuân về với Sơn Tây

Thị xã Sơn Tây là vùng đất "địa linh nhân kiệt", là quê hương của Bồ Cái Đại Vương Phùng Hưng, vua Ngô Quyền, Thám hoa Giang Văn Minh... Dưới đây là một số địa điểm du khách nên ghé thăm dịp đầu năm.

## Đền thờ và lăng Ngô Quyền

Di tích lịch sử - văn hóa cấp quốc gia Đền thờ và lăng Ngô Quyền nằm trên đồi Cầm, thuộc thôn Cam Lâm (xã Đường Lâm). Lăng Ngô Quyền được xây dựng vào thời vua Tự Đức năm 27 (1873). Tại trung tâm của lăng có tấm bia đá khắc 4 chữ: "Tiền Ngô Vương lăng". Hai bên là hai bức phù điêu hình tượng rồng bay mang phong cách nghệ thuật thời Nguyễn. Mặt sau được che chắn bằng bức phù điêu hình tượng mặt hồ phù.



Đền thờ Ngô Quyền có quy mô khiêm tốn. Đại bái gồm 5 gian, chính giữa treo bức hoành phi đề 4 chữ Hán: "Tiền vương bất vong". Hậu cung là ngôi nhà dọc 3 gian, ở giữa bài trí tượng Ngô Quyền cùng long ngai, bài vị.

## Văn Miếu Sơn Tây

Văn Miếu Sơn Tây được khánh thành vào năm 1892 (đời vua Thành Thái), tọa lạc tại thôn Văn Miếu (xã Đường Lâm) ngày nay. Di tích bao gồm tam quan, hồ nước, lầu chuông, lầu khánh, bái đường, tả - hữu vu, sân... được xây trên một trục thần đạo chạy theo hướng Bắc - Nam. Nơi đây thờ Khổng Tử cùng 4 học trò: Nhan Tử, Tăng Tử, Tử Tư, Mạnh Tử và 72 vị hiền triết cùng các danh nhân khoa bảng của xứ Đoài.

Trải qua các cuộc chiến tranh, Văn Miếu Sơn Tây từng bị phá hủy, đến năm 2012 được phục dựng và

trở thành điểm tham quan, nghiên cứu, giáo dục truyền thống cho thế hệ trẻ.

## Đình Văn Khê

Đình Văn Khê tọa lạc trên một thế đất đẹp của làng cổ Văn Khê (xã Xuân Sơn). Phía trước đình không xa là núi Đùm, gắn với truyền thuyết về Đức thánh Tản Viên Sơn - vị Đệ nhất phúc thần của người Việt xưa.

Đình Văn Khê được xây dựng vào năm Dương Hòa thứ 8 (1642). Đến thời Nguyễn, đình được tôn tạo thêm phần hậu cung nên kiến trúc tổng thể hiện nay theo kiểu hình chữ "Đình". Bên trong đình có những bức cốn đẹp được chạm theo lối bong kênh; trung tâm của bức cốn là mặt hồ phù, miệng ngậm viên ngọc quý. Hậu cung là nơi thờ Tam vị Tản Viên Sơn thánh với khám thờ có 3 cỗ long ngai bài vị cổ, sơn son thếp vàng. Để tưởng nhớ công ơn của Đức thánh Tản, hằng năm, từ ngày 7 đến 10 tháng Hai là dịp diễn ra hội làng Văn Khê. Lễ hội không chỉ có ý nghĩa tinh thần mà còn mang tính giáo dục chân - thiện - mỹ cho con người.

MỘC LAM



Thiếu nữ Nhật Bản cầu nguyện tại một ngôi đền ở Kyoto trong những ngày đầu năm mới.

# Dịu dàng Kyoto

MY CAO

**Đất nước Nhật Bản, biểu tượng của sự giao thoa giữa hiện đại và truyền thống, đã không còn đón Tết âm lịch từ thời Minh Trị (thế kỷ XIX). Vì vậy, khi chọn Kyoto làm điểm đến trong những ngày đầu năm mới, tôi mang theo niềm háo hức và tò mò về vùng đất cổ đô, nơi lưu giữ những ngôi đền cổ kính, khu phố truyền thống và những giá trị văn hóa sâu sắc. Không náo nhiệt như Tokyo hay tráng lệ như Osaka, Kyoto tựa một âm điệu tình tại của thời gian.**

Việc Nhật Bản chuyển sang đón năm mới theo dương lịch là quyết định mang tính lịch sử phản ánh sự thay đổi của một quốc gia đậm nét truyền thống đang gắng sức bảo tồn những giá trị văn hóa, đồng thời vẫn không ngừng phát triển. Oshogatsu - dịp Tết của đất nước, là thời khắc thiêng liêng để người dân Nhật Bản tưởng nhớ tổ tiên, cầu mong điều lành và gắn kết gia đình. Không rộn ràng, sôi động như Tết cổ truyền ở các quốc gia Đông Á khác, năm mới tại Nhật Bản, đặc biệt là ở Kyoto, lại mang dáng vẻ thanh tịnh, nhẹ nhàng, đầy tính chiêm nghiệm.

Kyoto, cổ đô nghìn năm tuổi, là nơi mỗi con phố, mỗi bước chân đều thấm đẫm truyền thống và sự linh thiêng. Không chỉ lưu giữ tinh hoa văn hóa ngàn năm, Kyoto còn là nơi lý tưởng để cảm nhận không khí năm mới theo phong cách Nhật Bản - nhẹ nhàng như chính nhịp sống vốn có. Gion và Higashiyama, hai khu phố cổ nổi tiếng mang đậm nét đẹp xưa cũ, với mái nhà gỗ trầm mặc, ánh đèn lồng phản chiếu trên những con đường lát đá, sắc hoa anh đào phớt nhẹ trong không khí se lạnh, tựa bức thư họa mùa xuân. Những ngôi đền như Fushimi Inari Taisha, Yasaka Shrine hay Kiyomizu-dera không chỉ là điểm hành hương mà còn lưu giữ hơi thở Kyoto qua bao thế kỷ.

Nửa đêm ngày 31-12 là thời khắc diễn ra nghi lễ "Joya-no-Kane" ở các ngôi đền khắp Kyoto. 108 tiếng chuông ngân đại diện cho 108 phiền não, vang lên như để thanh lọc tâm hồn, gột rửa muộn phiền, mở ra một năm mới an lành. Khoảnh khắc ấy không ồn ào náo nhiệt, mà trầm lắng và thiêng liêng, để lại trong lòng người tham gia sự thanh thản kỳ diệu.

Riêng đền Yasaka ở khu Gion đêm giao thừa lại rực sáng trong lễ hội Okera Mairi-một nghi thức đốt lửa

thiêng có từ lâu đời ở Kyoto. Ngọn lửa được nhóm lên từ cây okera, một loại thảo dược truyền thống, mang theo niềm tin về sự thanh tẩy, xua đuổi tà khí và ban phước lành cho năm mới. Dòng người chậm rãi tiến vào sân đền, lặng lẽ cầu nguyện trước ánh lửa đỏ rực. Họ mang những đóm than hồng về nhà, dùng để nấu món ozoni - canh bánh gạo mochi truyền thống, hoặc thắp sáng bàn thờ tổ tiên, như một cách đón nhận may mắn và bình an. Hình ảnh vô số ngọn lửa cháy rực trong đêm giao thừa tại đền Yasaka không chỉ là biểu tượng của năm mới ở Kyoto mà còn thể hiện tinh thần gìn giữ truyền thống của người Nhật. Giữa một đất nước hiện đại, nét văn hóa này vẫn được trân trọng và lưu truyền, như một ngọn lửa bất diệt thắp sáng hy vọng.

Một truyền thống không thể thiếu trong dịp Oshogatsu là Hatsumode - phong tục viếng đền cầu nguyện đầu năm theo Thần đạo. Người Nhật thường thực hiện nghi lễ này từ đêm giao thừa hoặc trong những ngày đầu năm mới. Dù phải xếp hàng chờ đợi trong giá lạnh, họ vẫn kiên nhẫn, tay cầm chén amazake ấm nóng, lặng lẽ cầu mong một năm thuận hòa. Sáng sớm đầu năm, dòng người nối dài trước cổng đền, từng bước chậm rãi tiến vào không gian linh thiêng, nơi những lời nguyện ước vang lên trong sự trang nghiêm. Sau khi cầu nguyện, họ mua bùa may mắn omamori hoặc viết điều ước lên ema - những tấm gỗ nhỏ treo đầy trong gió. Những dòng chữ viết tay nắn nót, những ước nguyện giản dị mà chân thành, khiến không gian nơi đây thêm phần lắng đọng, như chứa đựng bao hy vọng của một khởi đầu mới.

Đầu năm mới ở Kyoto không chỉ là thời khắc chuyển giao, mà còn là dịp để tận hưởng những giá trị truyền

thống qua ẩm thực. Osechi Ryori - mâm cỗ ngày Tết của người Nhật, được chuẩn bị tỉ mỉ trong những hộp gỗ sơn mài, mỗi món ăn mang một ý nghĩa riêng: Trứng cá tuyết biểu trưng cho sự thịnh vượng, tôm hùm cho tuổi thọ, cá trích tượng trưng cho sự sinh sôi nảy nở, đậu nành cầu mong trường thọ, củ cải ngâm đại diện cho sự hòa thuận trong gia đình. Bên cạnh đó, món ozoni - xúp mochi truyền thống, lại mang đến hương vị giản dị nhưng sâu lắng. Một bát ozoni nóng hổi với nước dùng thanh nhẹ, kết hợp cùng mochi mềm dẻo, khiến tôi liên tưởng đến chính Kyoto: Trầm lắng, tinh tế, và luôn lưu lại trong lòng thực khách dư vị âm áp của mùa xuân.

Bên cạnh những nghi lễ tôn giáo, người dân Kyoto còn dọn dẹp nhà cửa, trang trí cây thông Kadomatsu trước hiên - một biểu tượng của sự thịnh vượng và bình an. Những phong tục này không chỉ mang ý nghĩa chào đón năm mới, mà còn thể hiện tinh thần kết nối với thiên nhiên và sự trân trọng truyền thống của người Nhật.

Mặc dù Nhật Bản đã hội nhập sâu rộng với thế giới, Kyoto vẫn là nơi quá khứ và hiện tại hòa quyện trong từng góc phố, mái chùa rêu phong, cánh cổng torii đỏ thắm. Những ngày đầu năm, Kyoto không ồn ào, náo nhiệt mà tĩnh lặng, an yên để những bộn bề tan biến, nhường chỗ cho những điều mới mẻ, tốt lành. Người Kyoto đón năm mới bằng sự giản dị nhưng sâu sắc như một tách trà nóng trong khu vườn tĩnh mịch, một bữa ăn truyền thống ấm cúng hay khoảnh khắc chiêm nghiệm trước ngọn lửa thiêng cháy rực trong đêm giao thừa. Tất cả tạo nên một khởi đầu nhẹ nhàng, ý nghĩa, giúp con người tạm dừng để trân quý những giá trị trường tồn: Thiên nhiên, văn hóa, gia đình và cộng đồng. ■

## THẾ GIỚI MUÔN MÀU

### 4 ngôi đền ở Kyoto nên ghé đầu năm

Kyoto là nơi có nhiều ngôi đền lịch sử, thu hút nhiều du khách đến thực hiện phong tục hatsumode - chuyến thăm viếng, cầu nguyện tại các đền thờ trong dịp đầu năm mới.

#### Đền Heian Jingu

Đền Heian Jingu là một địa điểm tham quan nổi tiếng trong năm mới, được xây dựng để kỷ niệm 1.100 năm ngày dời thủ đô đến Heian (nay là Kyoto) vào năm 794.

Người dân Kyoto đến đền Heian Jingu để cầu nguyện cho một năm mới thành công trong học tập, thịnh vượng trong kinh doanh và may mắn trong tình duyên. Ngoài ra, du khách có thể xin bùa hộ mệnh cùng nhiều vật phẩm mang lại những điều tốt lành như mũm tên thiêng và miếng gỗ hoàng đạo. Do lượng khách thường đông đúc vào đêm giao thừa và ngày đầu năm mới, nên tốt hơn hết, bạn hãy ghé thăm đền vào hôm sau.

#### Đền thờ Fushimi Inari Taisha

Đền Fushimi Inari Taisha - Di sản văn hóa thế giới, là ngôi đền chính trong số 32.000 ngôi đền Inari nằm trên khắp đất nước Nhật Bản, và là nơi thờ Shinto - vị thần nông nghiệp và kinh doanh. Vì vậy, nơi đây thu hút phần lớn các vị khách doanh nhân tới cầu nguyện.

Khu phức hợp đền thờ trên núi tuyệt đẹp này nổi tiếng với hàng ngàn cổng màu đỏ son "torii" - lối vào ngôi đền linh thiêng trong tôn giáo Shinto, nằm dọc theo con đường chính dài 4,2km, tạo ra một lối đi siêu thực và giống như một đường hầm. Du khách cũng có thể thấy những bức tượng cáo và đồ lưu niệm xung quanh ngôi đền, bởi cáo trong quan niệm của người Nhật là vị sứ giả của Thần đạo Inari. Du khách có thể viết điều ước và vẽ khuôn mặt cáo trên thẻ để thể hiện điều ước của mình.

#### Đền Shimogamo

Đền Shimogamo là một trong những ngôi đền thiêng hàng đầu ở Kyoto, đã được UNESCO công nhận là Di sản Thế giới. Đền Shimogamo được biết đến như là nơi để cầu phước lành, mai mối và sinh con an toàn. Vì thế đây là điểm đến phổ biến của các cặp vợ chồng và các gia đình. Du khách cũng có thể xin bùa hộ mệnh làm bằng ren vô cùng dễ thương để mang theo bên mình.



#### Đền Kifune

Đền Kifune là ngôi đền chính trong hơn 2.000 ngôi đền thờ các vị thần nước trên toàn nước Nhật. Ngôi đền được nhiều cặp đôi trẻ tìm đến để cầu duyên, mong ước tìm thấy "một nửa" phù hợp với mình. Do nằm trong khu vực miền núi nên đền Kifune thường có tuyết rơi vào đêm giao thừa và ba ngày đầu năm, vì vậy, du khách nhớ mặc ấm khi đến thăm.

KHÁNH VI

## ĐỘI TUYỂN VẬT VIỆT NAM:

# Toàn tâm vì mục tiêu lớn

MINH AN

**Cùng đoàn  
buông bỏ hội làng**

Qua Tết Nguyên đán là lúc giải vật cổ truyền diễn ra sôi nổi trong các lễ hội ở vùng Đồng bằng Bắc Bộ. Những giải vật ở Hà Nội, Bắc Ninh liên tiếp được tổ chức, luôn có sức hút lớn đối với các đô vật. Nhiều người nói rằng, hội vật làng luôn khác biệt so với các giải vật trong hệ thống thi đấu quốc gia. Ở đó, các đô vật được thi đấu trong sự cổ vũ của hàng nghìn khán giả, được thưởng “nóng” sau mỗi pha đánh hay, thể hiện bài xe đài đẹp mắt trước trận... Ở các giải vật trong mùa lễ hội năm nay, ngôi vô địch kèm với mức thưởng ít cũng khoảng 15 triệu đồng, cao hơn nữa thì phụ thuộc vào sự ngẫu hứng của khán giả, nhà tài trợ giải.

Vui là thế nhưng với các đô vật của đội tuyển quốc gia, điều được ưu tiên không phải là hội làng. HLV Tạ Ngọc Tân (đội tuyển vật cổ điển nam quốc gia) cho hay: “Đúng là hội vật làng có điều gì đó rất đặc biệt, nhưng VĐV luôn dành ưu tiên cho kế hoạch tập luyện của đội tuyển”.

Còn theo phụ trách môn vật, Cục Thể dục thể thao (TDTT) Tạ Tùng Đức, từ vài năm nay, bộ môn cũng như Ban huấn luyện đội tuyển vật quốc gia đã quy định là các tuyển thủ đang tập trung ở đội tuyển quốc gia sẽ không thi đấu tại các hội vật làng để bảo đảm giáo án tập luyện, tránh chấn thương. “Nếu các tuyển thủ dự hội vật làng thì

Ngay từ mừng 6 tháng Giêng, đội tuyển vật Việt Nam đã bắt đầu toàn tâm toàn ý tập luyện. Mục tiêu hướng tới không có gì khác hơn là chuẩn bị thật tốt cho SEA Games 33 - năm 2025, và xa hơn là giành tấm vé dự Olympic 2028.



Đội tuyển vật tự do nữ tập luyện sau Tết Nguyên đán Ất Tỵ 2025.

Ảnh: Minh Chiến

chỉ được tham gia phần thi mang tính biểu diễn, không thi đấu đối kháng. Tất nhiên, để tham dự thì phải có sự đồng ý bằng văn bản từ phía Cục TDTT” - ông Tạ Tùng Đức nói.

Điều đó lý giải vì sao hiện tại các đô vật ở đội tuyển quốc gia vẫn “bình chân như vại”, chuyên tâm tập luyện dù tiếng trống vật hội làng văng vẳng ở đâu đó. Năm 2025, đội tuyển quốc gia có nhiều sân chơi quan trọng, trong đó có SEA Games 33 và các giải đấu cấp châu lục, thế giới. Các sân chơi này đều là nơi phản ánh rõ sự phát triển của vật Việt Nam, khả năng tìm lại vị thế đã có được cách nay gần chục năm. Khi ấy, vật Việt Nam từng có VĐV liên tiếp giành quyền dự Olympic 2012 và 2016. Nhưng

sau đó, các đô vật Việt Nam lỗi hẹn với 2 kỳ Olympic 2020 và 2024, gặp phải sự cạnh tranh đáng kể ở sân chơi SEA Games từ Indonesia, Campuchia... Đó thực sự là nỗi trăn trở của những người làm chuyên môn, nhà quản lý bộ môn vật.

**Nỗi lo còn đó**

Sau kỳ nghỉ Tết Nguyên đán Ất Tỵ 2025, trong câu chuyện của phụ trách bộ môn vật (Cục TDTT) Tạ Tùng Đức phảng phất nỗi lo về việc hoàn thành chỉ tiêu tại SEA Games 33 - diễn ra vào cuối năm nay ở Thái Lan, hay xa hơn là tìm ra VĐV có đủ khả năng chạm tay vào tấm vé dự Olympic 2028.

Mọi việc không đơn giản, như chỉ tiêu giành 6 HCV ở

SEA Games 33 chẳng hạn. Khác với kỳ SEA Games 32 có 18 bộ huy chương môn vật, lần này số bộ huy chương chỉ còn 12 - chia đều cho 3 nội dung là vật cổ điển nam, vật tự do nam, vật tự do nữ. Ở SEA Games 32, đội tuyển vật giành 13 HCV nhưng lần này, khi số bộ huy chương giảm đáng kể, chỉ tiêu chỉ là 6 HCV.

Nhưng giành từng ấy HCV cũng không dễ. Đơn cử như đội vật tự do nữ, VĐV kỳ cựu như Nguyễn Thị Xuân mới lập gia đình, sinh con. Không kể, ở SEA Games 33, hai hạng cân thể mạnh của vật nữ Việt Nam là 50kg và 53kg lại không có trong chương trình thi đấu. Giờ đi tìm nhân tố cho đội tuyển vật tự do nữ để có thể dễ dàng giành HCV SEA Games và giành vé

dự Olympic 2028 thực sự là bài toán khó. Mà trong 3 nội dung của vật, chỉ có vật tự do nữ còn có “cửa” giành vé dự Olympic; các đô vật nam hầu như không có cơ hội do mặt bằng trình độ ở châu lục, chưa kể thế giới, quá tầm với của VĐV Việt Nam hiện nay.

Đó là chưa tính đến việc các đô vật nam cũng đang gặp sự cạnh tranh mẽ ngay trong làng vật Đông Nam Á. Thông tin từ Ban huấn luyện đội tuyển cho thấy, các đô vật Indonesia cả năm qua đi tập huấn tại châu Âu, Trung Quốc..., sẵn sàng cho cuộc soán ngôi của các đô vật Việt Nam ở cả nội dung vật cổ điển, vật tự do tại SEA Games 33. Riêng nội dung vật cổ điển, từ 2 - 3 năm gần đây đã không còn là sản phẩm của các đô vật Việt Nam khi Campuchia đã sở hữu các đô vật nhập tịch đủ sức cạnh tranh HCV với các đô vật của chúng ta.

Trước mắt, các nhà quản lý môn vật đang xúc tiến việc mời một HLV của Mỹ đến huấn luyện đội vật tự do nữ nhằm hướng đến mục tiêu giành “vàng” ở SEA Games 33 cũng như giành vé dự Olympic 2028. Ngoài ra, có một việc quan trọng khác là tìm cách huy động kinh phí để các đô vật có thể tập huấn ở nước ngoài nhiều hơn thay vì chỉ tập trong nước. Đó là những việc cần làm ngay, bên cạnh một kế hoạch bài bản hơn về đào tạo, tuyển chọn VĐV nhằm tạo nền tảng vững vàng cho đội tuyển. ■

## CHUYỂN ĐỘNG

## Trên đường tới World Cup

Cuối năm 2024, Chiến lược phát triển thể dục thể thao Việt Nam đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045 đã được phê duyệt. Tại văn bản này, liên quan tới các đội tuyển bóng đá nam, nữ quốc gia, mục tiêu đặt ra tới năm 2030 là đội tuyển nam nằm trong top 10, đội tuyển nữ nằm trong top 8 châu Á; tới năm 2045, đội tuyển nam nằm trong top 8 châu lục và giành quyền dự World Cup, đội tuyển nữ nằm trong top 6 châu Á và có vé dự các kỳ World Cup.

Lịch sử bóng đá Việt Nam trong 30 năm qua ghi nhận thứ hạng cao nhất trên bảng xếp hạng của FIFA mà đội tuyển nam giành được là hạng 84 (năm 1998). Tuy nhiên, trong khoảng thời gian này, trình độ của đội tuyển Việt Nam thua khá xa so với các đội tuyển hàng đầu châu Á, và Thái Lan. Đầu năm 2021, đội tuyển Việt Nam xếp hạng 90 thế giới, thứ 13 châu Á

nhưng chỉ vài tháng sau đã tụt hạng do thi đấu không tốt tại vòng loại thứ 3 World Cup 2022 khu vực châu Á. Tuy nhiên, chính trong giai đoạn này, các “chiến binh sao vàng” đạt tới trình độ có thể chơi sòng phẳng với nhiều đội tuyển hàng đầu châu lục thay vì “cẩn rắng chịu trận” như trước đó.

Hiện tại, đội tuyển Việt Nam xếp hạng 112 thế giới, thứ 19 châu Á, xếp sau Thái Lan trong khu vực Đông Nam Á. Vấn đề không chỉ nằm ở vị trí xếp hạng. Chức vô địch AFF Cup 2024 và “ánh sáng” từ phương án sử dụng cầu thủ có nguồn gốc nước ngoài không đủ để khóa lấp nỗi lo trước sự đi xuống về phong độ của nhiều cầu thủ trụ cột và sự thiếu vắng những ngôi sao trẻ đủ sức thay thế họ một cách thuyết phục.

Top 20, top 15, top 10, top 8, khoảng cách về thứ hạng tưởng không quá lớn nhưng không dễ vượt qua trong thực tế, nhất là khi các nền bóng đá hàng đầu

châu lục đã có sự ổn định ở trình độ cao trong khoảng thời gian dài, như Nhật Bản, Iran, Hàn Quốc, Australia, Qatar, Saudi Arabia, UAE, Uzbekistan... Muốn tạo được bước chuyển mạnh mẽ, bền vững trong 20 năm tới, qua đó đạt được mục tiêu đã đề ra, bóng đá Việt Nam cùng lúc phải giải quyết ổn thỏa khá nhiều vấn đề, trong đó, quan trọng nhất là tạo nguồn kinh phí xã hội hóa một cách ổn định, nâng cao chất lượng và tính chuyên nghiệp trong công tác tuyển chọn và đào tạo trẻ, đổi mới tổ chức giải vô địch quốc gia và hạng nhất quốc gia...

Nếu không tìm ra cách để thường xuyên có được những lứa cầu thủ “vàng” như đã thấy trong giai đoạn 2015 - 2017 với sự xuất hiện của những Quang Hải, Văn Hậu, Trọng Đại, Công Phượng, Đình Trọng, Hoàng Đức... và giúp họ tránh tự thỏa mãn quá sớm rồi “huru non”, sẽ rất khó giành tấm vé dự World Cup.

VŨ NGÂN